

Załącznik nr 2
do Strategii Rozwoju Gminy Zabierzów
na lata 2014- 2020
Uchwała Nr LI/457/14
Rady Gminy Zabierzów
z dnia 7 listopada 2014 r.

Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Zabierzów

**Strategia Rozwoju Gminy Zabierzów
na lata 2014-2020**

Zabierzów, 2013

Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Zabierzów

Strategia Rozwoju
Gminy Zabierzów
na lata 2014-2020

Opracowanie:

Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji

**FRDL Małopolski Instytut Samorządu
Terytorialnego i Administracji**

Spis treści:

Wnioski z analizy społeczno-gospodarczej.....	4
Ogólna charakterystyka Gminy Zabierzów	4
Metodologia badania.....	6
Wyniki ogólne	9
Potencjał turystyczny	9
Potencjał gospodarczy	12
Kapitał ludzki	19
Jakość życia	24
Infrastruktura komunikacyjna.....	29
Atrakcyjność przyrodnicza.....	31
Zarządzane rozwojem	34
Wyniki szczegółowe	39

Wnioski z analizy społeczno-gospodarczej

Ogólna charakterystyka Gminy Zabierzów

Gmina wiejska Zabierzów leży w centralnej części województwa małopolskiego w powiecie krakowskim. Zajmuje powierzchnię 99km² i zamieszkuje w niej blisko 25 tysięcy osób. Sąsiaduje z innymi gminami powiatu krakowskiego: Gminą Liszki od południa, Gminą Krzeszowice od zachodu oraz gminami Jerzmanowice-Przebinia i Wielka Wieś od północy i północno-wschodu. Południowo-wschodnia granica stanowi zaś granicę gminy miejskiej Kraków.

Siedzibą Gminy jest 4,6-tysięczna miejscowość Zabierzów, stanowiąca centrum życia społecznego i gospodarczego. W skład Gminy Zabierzów wchodzi ponadto sołectwa: Aleksandrowice, Balice, Bolechowice, Brzezina, Brzezinka, Brzoskwina, Burów, Karniowice, Kleszczów, Kobyłany, Kochanów, Młynka, Niegoszowice, Nielepice, Pisary, Radwanowice, Rudawa, Rząska, Szczyglice, Ujazd, Więckowice i Zelków. Gmina Zabierzów przynależy do Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego, obejmującego swoim zasięgiem miasto Kraków i okoliczne powiaty: bocheński, krakowski, miechowski, myślenicki, proszowski i wielicki.

Rysunek 1 Gmina Zabierzów - mapa gminy z podziałem na sołectwa

Źródło: www.zabierzow.pl

Z położoną niespełna 15 km od Zabierzowa stolicą województwa - Krakowem, łączy Gminę droga krajowa nr 79. Gminę przecina także autostrada A4. Ważnym elementem infrastruktury transportowej jest znajdujący się częściowo w południowej części Gminy międzynarodowy port lotniczy Kraków-Balice, będący największym lotniskiem w południowej części Polski i drugim pod względem liczby obsługiwanych pasażerów lotniskiem w kraju.

Geograficznie tereny Gminy Zabierzów stanowią część trzech mezoregionów: Wyżyny Olkuskiej (północna część Gminy), Rowu Krzeszowickiego (środkowa część) oraz Grzbietu Tenczyńskiego (południowa część). Ta różnorodność decyduje o atrakcyjności przyrodniczej Gminy, na której terenie napotkać można m.in. unikatowe skały wapienne, jaskinie czy krasowe źródła. Podziwiać je można, podążając licznymi szlakami pieszymi i rowerowymi. Na terenie Gminy znajdują się ponadto liczne obiekty kultury materialnej,

w tym m.in. pałac z XV wieku w Balicach, zabytkowe kościoły w Bolechowicach i Rudawie oraz dwory w Aleksandrowicach, Karniowicach, Bolechowicach czy Radwanowicach.

Gminę Zabierzów cechuje duży potencjał gospodarczy. Część terenu Gminy wchodzi w skład Specjalnej Strefy Ekonomicznej Krakowski Park Technologiczny, co sprzyja napływowi znacznych inwestycji na te tereny. Wizytówką Gminy jest Kraków Business Park – nowoczesne centrum biurowe, w którym ulokowało się wielu znaczących inwestorów, także zagranicznych. Korzystne uwarunkowania wewnętrzne (nowoczesna infrastruktura dla biznesu, ulgi fiskalne, ugruntowana pozycja Gminy na mapie terenów inwestycyjnych), połączone z bliskością stolicy regionu i międzynarodowego portu lotniczego, czynią z Gminy Zabierzów prężnie rozwijające się zaplecze biznesowe Krakowa oraz jeden z ważniejszych ośrodków gospodarczych powiatu krakowskiego.

Metodologia badania

Analizę stanu społeczno-gospodarczego Gminy Zabierzów przeprowadzono w oparciu o metodologię zastosowaną do delimitacji subregionów funkcjonalnych województwa małopolskiego¹. Główną motywacją było zachowanie spójności dokumentu strategii z jednym z głównych dokumentów nadrzędnych, czyli ze *Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020*.

Zastosowana metoda koncentruje się na określeniu potencjału rozwojowego gminy w przyjętych 7 obszarach badawczych, ujmujących w sposób kompleksowy ogół zjawisk społeczno-gospodarczych, zachodzących na jej terenie. Każdy obszar podzielono w zależności od jego charakteru i stopnia złożoności na podobszary. Podział przedstawia tabela poniżej.

Tabela 1 Diagnoza społeczno-gospodarcza - zestawienie pól i obszarów badawczych

Obszar badawczy	Podobszary badawcze
1. Potencjał turystyczny	<ul style="list-style-type: none"> ▪ baza turystyczna ▪ popyt na turystykę
2. Potencjał gospodarczy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ struktura gospodarki ▪ przedsiębiorczość ▪ innowacyjność ▪ rynek pracy
3. Kapitał ludzki	<ul style="list-style-type: none"> ▪ potencjał demograficzny ▪ potencjał intelektualny
4. Jakość życia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ochrona zdrowia ▪ problemy społeczne ▪ edukacja ▪ kultura ▪ kultura fizyczna ▪ gospodarka komunalna
5. Infrastruktura komunikacyjna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ transport drogowy ▪ transport kolejowy ▪ infrastruktura teleinformatyczna
6. Atrakcyjność przyrodnicza	<ul style="list-style-type: none"> ▪ krajobraz przyrodniczy ▪ zagrożenia przyrodnicze
7. Zarządzanie rozwojem	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zarządzanie publiczne ▪ kapitał społeczny ▪ stan finansów samorządowych

Źródło: opracowanie własne

Potencjał turystyczny, stanowiący pierwszy obszar analizy, w sposób bezpośredni łączy się z obszarem drugim (potencjał gospodarczy), jednak został wyodrębniony ze względu

¹ Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju (2011), *Badanie możliwości rozwojowych subregionów funkcjonalnych województwa małopolskiego. Raport końcowy z badania.*, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków.

na znaczenie turystyki i rekreacji dla rozwoju regionu Małopolski. W obrębie obszaru nr 2 zbadano pozostałe czynniki, wpływające na rozwój gminy w aspekcie ekonomicznym: strukturę gospodarki (stan pozostałych jej działów), a także przedsiębiorczość, innowacyjność i kondycję rynku pracy. Obszar nr 3, dotyczący kapitału ludzkiego, przeanalizowany i scharakteryzowany został w aspekcie ilościowym (potencjał demograficzny) oraz jakościowym (potencjał intelektualny). W ramach obszaru nr 4 zbadano jakość i dostępność usług publicznych (edukacja, opieka zdrowotna, pomoc społeczna itp.), decydujące o jakości życia na danym terenie. W analizie infrastruktury komunikacyjnej (obszar nr 5), oprócz tradycyjnie rozumianej komunikacji – jako transportu drogowego i kolejowego, uwzględniono także kwestie infrastruktury telekomunikacyjnej. W ramach analizy atrakcyjności przyrodniczej (obszar nr 6), przebadane i opisane zostały zagadnienia związane z krajobrazem przyrodniczym – w zestawieniu z kwestią zagrożeń przyrodniczych (ocena zaangażowania władz gmin i mieszkańców w ochronę środowiska naturalnego). Jakość zarządzania rozwojem (obszar nr 7) scharakteryzowano poprzez analizę i ocenę procesów zarządzania publicznego oraz stanu finansów publicznych, a zatem możliwości programowania rozwoju przez sektor publiczny, uzupełniając diagnozę o dane dotyczące kapitału społecznego. Należy pamiętać, że między zdefiniowanymi obszarami zachodzi szereg interakcji, co sprawia, że mogą one z różną siłą i kierunkiem wpływać na siebie wzajemnie.

W analizie poszczególnych podobszarów badawczych uwzględniono łącznie około 80 wskaźników statystycznych, które pozwoliły na przedstawienie poszczególnych aspektów badania w sposób mierzalny, zapewniający porównywalność oraz przeprowadzenie możliwie obiektywnej oceny i interpretacji poszczególnych zjawisk i trendów społeczno-gospodarczych. Wykorzystano następujące źródła danych statystycznych:

- ❖ Bank Danych Lokalnych GUS;
- ❖ Regionalna Izba Obrachunkowa w Krakowie;
- ❖ Ministerstwo Finansów;
- ❖ Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej;
- ❖ Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie;
- ❖ Urząd Statystyczny w Krakowie;
- ❖ Urząd Komunikacji Elektronicznej.

W dalszej kolejności przystąpiono do agregacji wskaźników – w pierwszej kolejności w ramach podobszarów badawczych, a następnie w ramach 7 głównych obszarów funkcjonalnych. W ten sposób powstały syntetyczne indeksy pierwszego i drugiego rzędu, gwarantujące porównywalność wszystkich jednostek na jednolitej skali.

Analizę stanu społeczno-gospodarczego Gminy Zabierzów przeprowadzono w zestawieniu z 5 innymi gminami wiejskimi w powiecie krakowskim oraz w odniesieniu do przeciętnych wartości wskaźników dla gmin powiatu krakowskiego i województwa małopolskiego. Benchmarking (analiza porównawcza) pozwala na identyfikację słabszych stron danej JST oraz zaprojektowanie procesu doskonalenia poprzez odniesienie do czynników warunkujących efektywniejsze wyniki w podobnych obszarach w przypadku pozostałych, analizowanych JST. Do zestawienia wybrano jednostki o profilach najbardziej zbliżonych do charakteru Gminy Zabierzów. Przy selekcji kierowano się w szczególności analizą podstawowych cech jednostek, m.in. liczbą ludności, powierzchnią, gęstością zaludnienia

czy dochodami budżetu *per capita*. W skład grupy jednostek, zestawianych z Gminą Zabierzów, weszły: Gmina Kocmyrzów-Luborzyca, Gmina Liszki, Gmina Michałowice, Gmina Wielka Wieś i Gmina Zielonki. Opatrzono je mianem grupy porównawczej. Podstawowe dane o tych jednostkach przedstawia tabela.

Tabela 2 Podstawowe dane statystyczne gmin grupy porównawczej

Nazwa	Typ	Ludność [os.]	Powierzchnia [km ²]	Gęstość zaludnienia [os./km ²]	Dochody budżetu <i>per capita</i> [zł/os.]
Kocmyrzów- Luborzyca	gmina wiejska	14 535	81	179	2814,07 zł
Liszki	gmina wiejska	16 465	72	229	2139,52 zł
Michałowice	gmina wiejska	9 538	51	187	2244,39 zł
Wielka Wieś	gmina wiejska	10 754	48	224	3150,07 zł
Zabierzów	gmina wiejska	24 798	99	250	2845,61 zł
Zielonki	gmina wiejska	19 677	49	402	2642,99 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Do analizy niniejszej nie sposób dobrać jednostek porównawczych o identycznym potencjale rozwojowym, jaki posiada gmina Zabierzów. W związku z tym skoncentrowano się na doborze grupy porównawczej z terenu powiatu krakowskiego, które poprzez bezpośrednie sąsiedztwo Krakowem posiadają zbliżone warunki rozwojowe. Można domniemywać, że ze względu na zbliżone profile tych jednostek, mają one podobne cele oraz środki do ich osiągnięcia, a także, że procesy rozwojowe przebiegają w nich w podobny sposób. Należy jednak zaakcentować, że specyfika np. otoczenia zewnętrznego, ukształtowania terenu, jakości gruntów itp. będzie miała wpływ na ostateczny kształt zjawisk społeczno-gospodarczych.

Wyniki ogólne

Niniejsza część analizy obejmuje charakterystykę 7 głównych pól badawczych. Dane i wyniki dla poszczególnych obszarów badawczych przedstawione zostały w formie wykresów, utrzymanych w jednolitej konwencji. Mianowicie, **wartość indeksu na poziomie 1 oznacza wynik równy przeciętnemu wynikowi województwa małopolskiego** (średnia dla ogółu gmin województwa małopolskiego). Słupki koloru zielonego odpowiadają **wartościom indeksów większym od 1**, a więc rezultatom lepszym niż średnia wojewódzka. Można je określić jako potencjalne czynniki wzrostu. Słupki koloru czerwonego właściwe są **wartościom indeksów mniejszym od 1**. Oznacza to poziom niższy niż średnia wojewódzka. Każdy wykres uzupełniony został o krótką interpretację wyników i ewentualnych, zachodzących trendów.

Do poszczególnych obszarów funkcjonalnych dołączono także wykresy danych, które pochodzą z etapów analizy poprzedzających wygenerowanie wykresów ogólnych – z poziomu podobszarów czy poszczególnych wskaźników. Ma to służyć bardziej precyzyjnej interpretacji wyników badań.

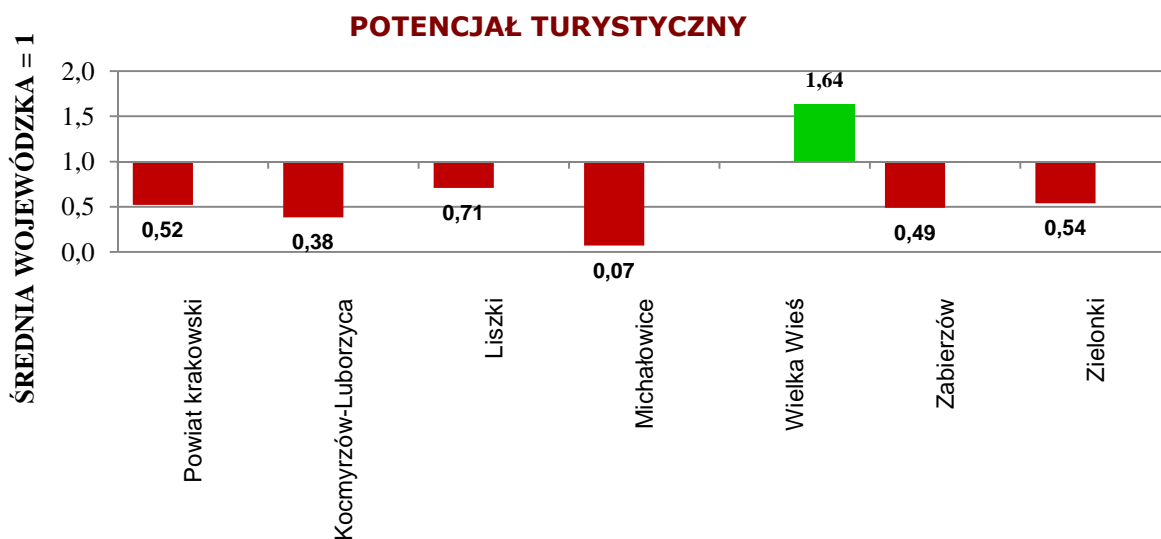
Analizę poszczególnych obszarów badawczych poprzedzono tabelami, zawierającymi nazwy podobszarów i odpowiadające im wskaźniki statystyczne.

Potencjał turystyczny

Tabela 3 Diagnoza społeczno-gospodarcza - Obszar 1. Potencjał turystyczny: podobszary i zastosowane wskaźniki

Nazwa podobszaru	Zastosowane wskaźniki	Źródła danych
Baza turystyczna	gęstość bazy noclegowej I (miejsca noclegowe na 1 tys. mieszkańców)	BDL GUS 2010-2012
	gęstość bazy noclegowej II (miejsca noclegowe na 1 km ²)	BDL GUS 2010-2012
	infrastruktura gastronomiczna (podmioty z branż: zakwaterowanie i usługi gastronomiczne na 1 tys. mieszkańców)	BDL GUS 2010-2012
	infrastruktura nienoclegowa (liczba obiektów sportowo-rekreacyjnych na 1 obiekt noclegowy)	BDL GUS 2009
	infrastruktura konferencyjna (liczba sal konferencyjnych na 1 obiekt noclegowy)	BDL GUS 2009
Popyt na turystykę	intensywność ruchu turystycznego noclegów (korzystający z noclegów na 1 tys. mieszkańców)	BDL GUS 2010-2012
	intensywność ruchu turystycznego II (liczba noclegów na 1 tys. mieszkańców)	BDL GUS 2010-2012
	wykorzystanie potencjału noclegowego (liczba noclegów na 1 miejsce noclegowe)	BDL GUS 2010-2012
	odsetek turystów zagranicznych (turyści zagraniczni / korzystający ogółem)	BDL GUS 2010-2012

Wykres 1 Analiza wskaźnikowa gmin grupy porównawczej - Obszar 1. Potencjał turystyczny

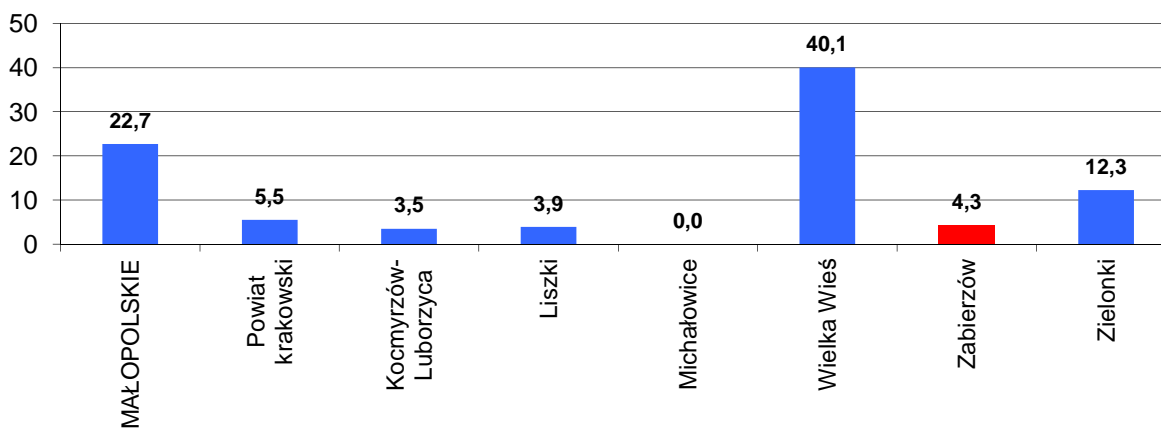

Źródło: opracowanie własne

Potencjał turystyczny większości analizowanych gmin zdiagnozowano jako stosunkowo niski w relacji z ogółem województwa małopolskiego (wartość indeksu równa 1). Wynika to w dużej mierze z silniej pozycji województwa małopolskiego (znaczna liczba miejsc o wyraźnie zarysowanym profilu rekreacyjno-wypoczynkowym, zintensyfikowany ruch turystyczny), a przede wszystkim miasta Krakowa. Wartość indeksu wyższą niż średnia regionu zanotowano w Gminie Wielka Wieś, gdzie koncentruje się około połowa całego ruchu turystycznego powiatu krakowskiego. Na 1000 mieszkańców przypada tutaj ponad 4800 noclegów, podczas gdy średnio w gminach powiatu krakowskiego wskaźnik ten wynosi 467, a przeciętna dla województwa – 2583. Mniejsza aktywność w obszarze turystyki w gminach Kocmyrzów-Luborzyca, Zabierzów czy Zielonki (wskaźnik intensywności ruchu turystycznego odpowiednio na poziomie: 355, 399 i 545 noclegów na 1000 mieszkańców) może być pochodną słabiej rozwiniętej bazy turystycznej czy mało skutecznej polityki promocyjnej.

Stan bazy turystycznej w gminach opisują m.in. wskaźniki gęstości bazy noclegowej. Wartości jednego z nich (liczba miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców) prezentuje zestawienie poniżej.

Wykres 2 Gęstość bazy noclegowej I - miejsca noclegowe na 1000 mieszkańców [BDL GUS 2010-2012]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na 1000 mieszkańców województwa małopolskiego przypada przeciętnie 22,7 miejsc noclegowych. Gmina Zabierzów z dostępnymi na jej terenie w 2012 roku 121 miejscami noclegowymi, dającymi 4,3 miejsca na 1000 mieszkańców, wykazuje znaczny dystans do średniej regionu. Podobnie jest w większości gmin grupy porównawczej, w których na 1000 mieszkańców przypada średnio od 3,5 (Gmina Kocmyrzów-Luborzyca) do 12,3 (Gmina Zielonki) miejsc noclegowych. W zestawieniu wyróżnia się Gmina Wielka Wieś, w której na 1000 mieszkańców przypada niemal dwukrotnie więcej miejsc noclegowych niż ogóle województwa (40,1), co potwierdza silne zorientowanie na działalność wypoczynkowo-rekreacyjną. Statystyka publiczna nie wymienia żadnego obiektu noclegowego w Gminie Michałowice.

Należy pamiętać, iż statystyka publiczna, zawarta w Banku Danych Lokalnych GUS, nie ewidencjonuje niektórych form udzielania noclegów, takich jak kwatery prywatne, czy gospodarstwa agroturystyczne.

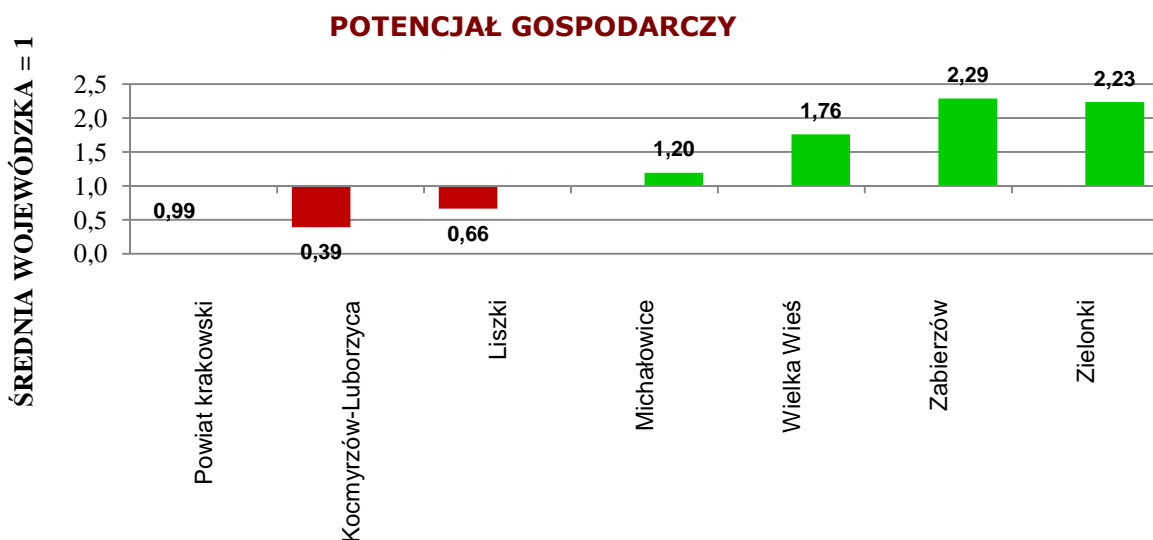
Relatywnie niski potencjał turystyczny gminy Zabierzów, wykazany w niniejszych wskaźnikach, należy rozumieć jako potencjał turystyki pobytowej, gdyż jest on definiowany w dużej mierze przez mierniki oparte na miejscach noclegowych i ich wykorzystaniu. Nie oznacza to, że Gmina Zabierzów posiada małe możliwości w zakresie rozwijania tej branży gospodarczej. Poprzez położenie w bezpośrednim sąsiedztwie Krakowa (który przejmuje znaczną część ruchu noclegowego) wskaźniki oparte na miejscach noclegowych i ich wykorzystaniu, w przypadku gmin sąsiadujących z miastem, w większości przypadków wypadają poniżej średniej wojewódzkiej. Natomiast to położenie, w zestawieniu z warunkami środowiskowymi, atrakcjami przyrodniczymi i kulturowymi, predysponuje Gminę Zabierzów do rozwoju rekreacji i turystyki weekendowej. Niestety statystyka publiczna nie identyfikuje wskaźników opisujących te działy turystyki w takim stopniu, aby można było w oparciu o nie porównywać jednostki samorządu terytorialnego i wyciągać odpowiednie wnioski.

Potencjał gospodarczy

Tabela 4 Diagnoza społeczno-gospodarcza - Obszar 2. Potencjał gospodarczy: podobszary i zastosowane wskaźniki

Nazwa podobszaru	Zastosowane wskaźniki	Źródła danych
Struktura gospodarki	struktura rolnictwa (przeciętna wielkość gospodarstwa rolnego w ha)	PSR 2010
	stosunek gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą do liczby ludności w wieku produkcyjnym	PSR 2010
	odsetek zatrudnionych w sektorze usług rynkowych (bez sekcji K i L)	US Kraków 2010-2011
	wpływy do budżetów gmin z CIT na 1 mieszkańca	RIO Kraków 2010-2011
	udział dochodów własnych w dochodach budżetu gminy	RIO Kraków 2010-2011
	odsetek dużych przedsiębiorstw (250 i więcej zatrudnionych)	BDL GUS 2010-2012
Przedsiębiorczość	liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1 tys. mieszkańców	BDL GUS 2010-2012
	odsetek podmiotów zarejestrowanych w sektorze usług rynkowych w stosunku do liczby podmiotów ogółem	BDL GUS 2010-2012
	liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym	BDL GUS 2012
Innowacyjność	innowacyjność - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (liczba firm z sekcji M na 1000 mieszkańców)	BDL GUS 2010-2012
Rynek pracy	udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	BDL GUS 2010-2012
	liczba pracujących (wg faktycznego miejsca pracy) w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (bez prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne oraz podmiotów gosp. do 9 osób)	BDL GUS 2010-2011

Wykres 3 Analiza wskaźnikowa gmin grupy porównawczej - Obszar 2. Potencjał gospodarczy

Źródło: opracowanie własne

Powiat krakowski to teren o relatywnie silnym potencjale gospodarczym, wynikającym przede wszystkim z korzystnego położenia w województwie (bliskość stolicy regionu – Krakowa). Większość gmin grupy porównawczej (Zabierzów, Zielonki, Wielka Wieś i Michałowice) korzysta z tych uwarunkowań, stanowiąc silne bieguny wzrostu powiatu krakowskiego i województwa małopolskiego w aspekcie gospodarczym. Wartości indeksu potencjału gospodarczego niższe niż przeciętna dla regionu charakteryzują gminy Kocmyrzów-Luborzyca i Liszki.

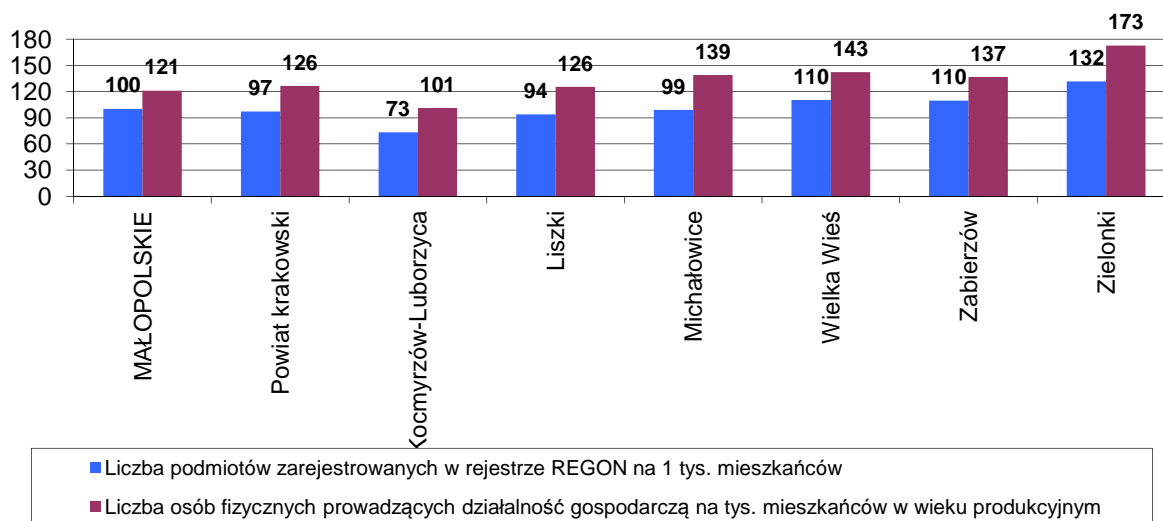
Słaby wynik gmin Kocmyrzów-Luborzyca i Liszki wynika głównie z ich niższego poziomu przedsiębiorczości i innowacyjności. Te są z kolei mocnymi stronami pozostałych jednostek. W gminach Michałowice, Wielka Wieś, Zabierzów i Zielonki wskaźnik liczby podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1000 mieszkańców kształtuje się w przedziale od 99,06 w Gminie Michałowice do 131,51 w Gminie Zielonki (średnia województwa to 100,26 podmiotów na 1000 mieszkańców, w Gminie Zabierzów – 109,79). W Gminie Kocmyrzów-Luborzyca wynosi 97,02, a w Gminie Liszki – 73,31.

Wysokie wartości wskaźników przedsiębiorczości i innowacyjności rekompensują mało korzystną strukturę gospodarki gmin Zielonki czy Michałowice, które cechuje m.in. relatywnie duży udział małoobszarowego rolnictwa w strukturze gospodarki. Przykładowo stosunek liczby gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą do liczby osób w wieku produkcyjnym wyniósł w tych gminach odpowiednio 11,22% i 15%, podczas, gdy w ogóle województwa wynosi 10,45%, w Gminie Zabierzów – 5,14%. Brak jest w tych gminach także dużych podmiotów gospodarczych. Relatywnie duży udział makroprzedsiębiorstw w strukturze podmiotów gospodarczych cechuje gminy Zabierzów i Wielka Wieś (odpowiednio 0,26% i 0,17% wobec 0,11% w ogóle gmin województwa małopolskiego).

Wszystkie gminy grupy porównawczej – zarówno te o potencjale gospodarczym niższym, jak i wyższym od poziomu wyznaczonego przez średnią dla województwa, charakteryzuje stosunkowo dobra kondycja rynku pracy. Gminy grupy porównawczej cechuje m.in. niski udział bezrobotnych zarejestrowanych w ogóle osób w wieku produkcyjnym w przedziale od 3,6% w Gminie Zielonki do 5,3% w Gminie Liszki; 4,9% w Gminie Zabierzów; średnia wojewódzka na poziomie 7%).

W dalszej części zamieszczono zestawienia, obrazujące różnice między gminami grupy porównawczej w kolejnych podobszarach badania. Poniżej – wykres z wartościami dwóch wskaźników, opisujących poziom przedsiębiorczości.

Wykres 4 Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1000 mieszkańców [BDL GUS 2010-2012] i liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym [BDL GUS 2012]

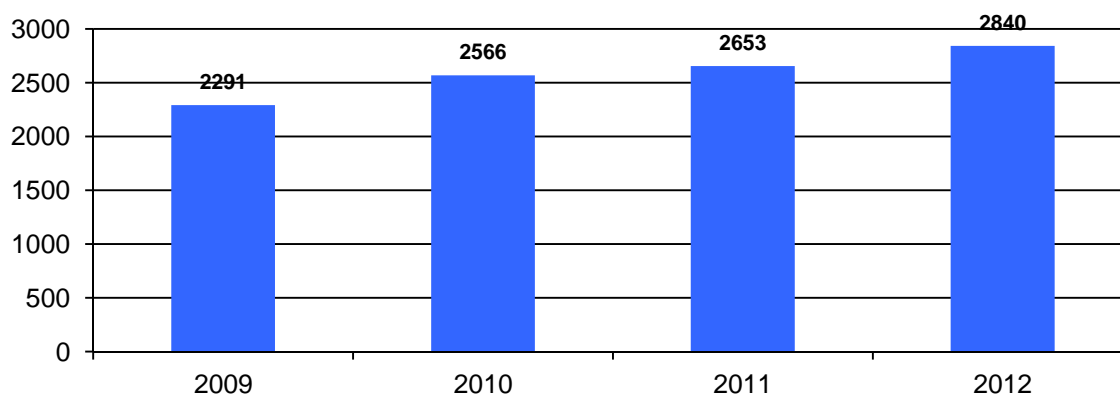

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W gminach Kocmyrzów-Luborzyca i Liszki przeciętnie na 1000 mieszkańców przypadają odpowiednio 73 i 94 podmioty gospodarcze. Wartość wskaźnika wyższa niż średnia wojewódzka (100 podmiotów na 1000 mieszkańców) charakteryzuje gminy Zielonki (132 podmioty), Wielka Wieś i Zabierzów (po 110 podmiotów). One też notują najwyższe w grupie porównawczej wartości drugiego wskaźnika, umieszczonego w zestawieniu (173 osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Gminie Zielonki, 143 w Gminie Wielka Wieś, 137 w Gminie Zabierzów wobec 121 w ogóle województwa).

Wynik Gminy Zabierzów w zestawieniu wskaźników przedsiębiorczości potwierdza korzystne uwarunkowania tych terenów dla rozwoju działalności gospodarczej. Ponadto sąsiedztwo gmin równie atrakcyjnych gospodarczo wzmaga konkurencję zwłaszcza o inwestorów zewnętrznych, wymagając nieprzerwanych działań, służących utrzymaniu korzystnego klimatu dla przedsiębiorczości.

Wykres 5 Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1000 mieszkańców w Gminie Zabierzów w latach 2009-2012

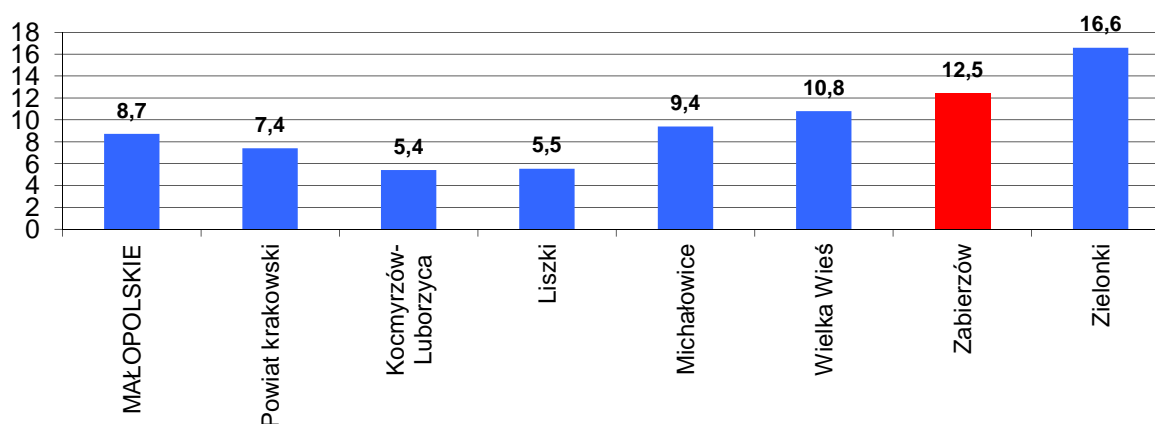
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W ciągu ostatnich 4 lat liczba podmiotów, figurujących w rejestrze REGON w Gminie Zabierzów wzrosła łącznie o 24%. W 2012 roku wyniosła 2840 podmiotów. W latach

2009-2012 liczba podmiotów zwiększała się rocznie średnio o 183 podmioty, a największy wzrost zanotowano w 2010 roku (o 275 podmiotów więcej niż w 2009 roku). Tak korzystne tendencje w obszarze przedsiębiorczości – mimo ogólnego osłabienia koniunktury globalnym kryzysem ekonomicznym, można uznać za mocną stronę Gminy Zabierzów, uznawanej za zaplecze biznesowe Krakowa.

By zbadać poziom innowacyjności gospodarek gmin grupy porównawczej, posłużono się wskaźnikiem liczby przedsiębiorstw z sekcji M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) na 1000 mieszkańców. Wartości tego wskaźnika dla gmin grupy porównawczej przedstawia zestawienie poniżej.

Wykres 6 Liczba firm z sekcji M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) na 1000 mieszkańców [BDL GUS 2010-2012]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W Gminie Zabierzów w latach 2010-2012 notowano średnio 12,5 podmiotów z sekcji M na 1000 mieszkańców, zatem mniej niż w najlepszej w zestawieniu Gminie Zielonki (16,6 podmiotów z tej sekcji na 1000 mieszkańców), ale znacznie więcej niż średnio w gminach województwa (8,7 podmiotów). Prócz gmin Zielonki i Zabierzów wysokie wartości wskaźnika notują także gminy Wielka Wieś (10,8) i Michałowice (9,4). Zatem ponownie najkorzystniejsze wartości wskaźnika charakteryzują tę samą grupę gmin, toteż istotnie uznać je można za bieguny wzrostu gospodarczego powiatu krakowskiego, dodatkowo stanowiące ważne ośrodki rozwoju nowych technologii.

Ze wszystkich wskaźników, opisujących drugi podobszar badania poziomu potencjału gospodarczego – strukturę gospodarki, największym zróżnicowaniem charakteryzuje się wskaźnik wpływów do budżetów gmin z podatku CIT na mieszkańca. Jego wartości dla gmin grupy porównawczej prezentuje tabela poniżej.

Tabela 5 Wpływy do budżetów gmin z CIT na mieszkańca [RIO Kraków 2010-2011]

Jednostka	Wpływy do budżetów gmin z CIT na mieszkańca
Województwo małopolskie	13,42 zł
Powiat krakowski	40,98 zł
Kocmyrzów-Luborzyca	1,85 zł
Liszki	8,17 zł
Michałowice	1,55 zł
Wielka Wieś	34,30 zł
Zabierzów	141,63 zł
Zielonki	6,89 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Najkorzystniejszą wartość omawianego wskaźnika notuje Gmina Zabierzów – średnie wpływy z podatku CIT na mieszkańca z lat 2010-2011 wyniosły tutaj 141,63 zł. Pozostałe jednostki notują wyniki słabsze od relatywnie wysokiej średniej powiatu krakowskiego (40,98 zł), w tym w gminach Kocmyrzów-Luborzyca i Michałowice nie przekraczają one 2 zł na mieszkańca.

Struktura gospodarki Gminy Zabierzów charakteryzuje się ponadto relatywnie dużą liczbą dużych przedsiębiorstw. W 2012 na terenie Gminy Zabierzów funkcjonowało 5 podmiotów z kategorii zatrudniających 250-999 pracowników i 1 przedsiębiorstwo, zatrudniające ponad 1000 pracowników. Nie pozostaje to bez znaczenia dla przychodów budżetowych z podatku CIT czy stanu lokalnego rynku pracy. Dokładniejszych informacji o strukturze podmiotów gospodarczych Gminy Zabierzów dostarcza tabela poniżej.

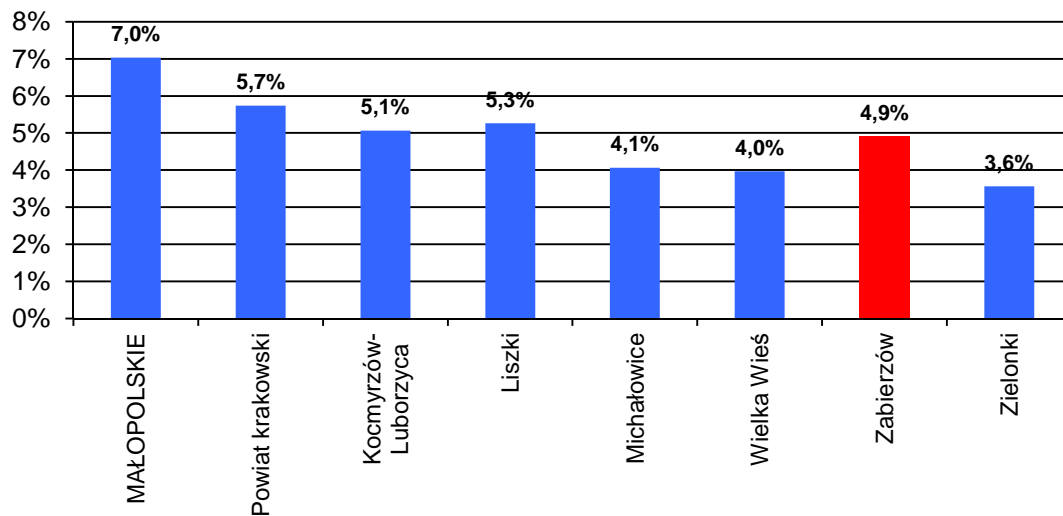
Tabela 6 Struktura podmiotów gospodarczych według wielkości zatrudnienia w Gminie Zabierzów w 2012 roku

Podmioty zatrudniające:	Liczba podmiotów	Udział procentowy w ogóle podmiotów
do 9 pracowników	2672	94,08%
10-49 pracowników	137	4,82%
50-249 pracowników	25	0,88%
250-999 pracowników	5	0,18%
powyżej 1000 pracowników	1	0,04%
Ogółem:	2840	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Poniżej zaprezentowano wartości jednego ze wskaźników z ostatniego podobszaru badania poziomu potencjału gospodarczego gmin - rynku pracy. To udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie osób w wieku produkcyjnym.

Wykres 7 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie osób w wieku produkcyjnym [BDL GUS 2010-2012]

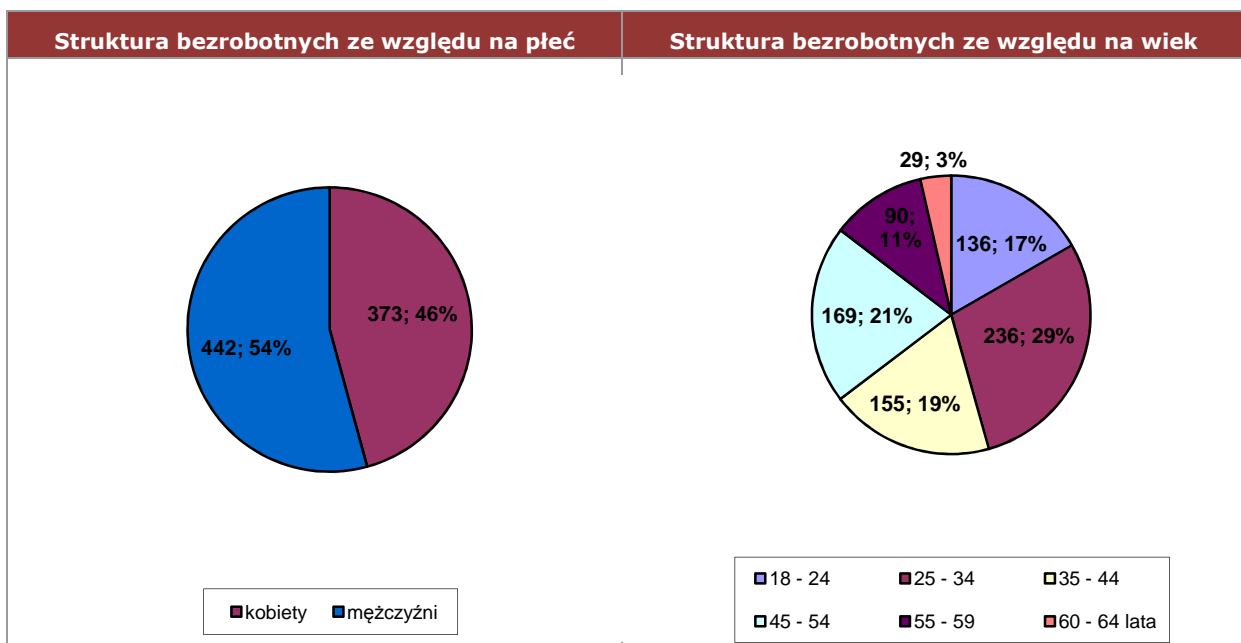

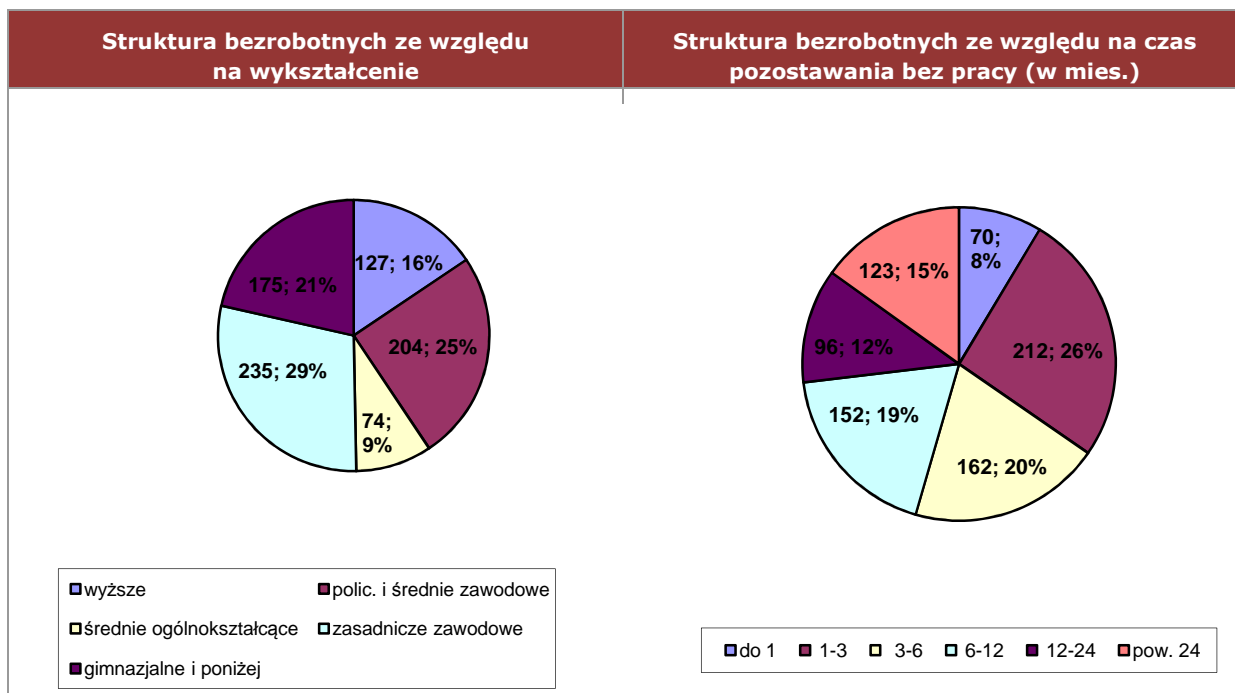
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Gmina Zabierzów, obok gmin Wielka Wieś, Zabierzów i Zielonki, charakteryzuje się udziałem bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym nieprzekraczającym 5%. Ogólnie we wszystkich gminach grupy porównawczej omawiany wskaźnik nie przekracza poziomu średniej powiatu krakowskiego (5,7%) i przeciętnej województwa małopolskiego (7%), co świadczy o relatywnie dobrym stanie omawianych lokalnych rynków pracy.

W rejestrach bezrobotnych Urzędu Pracy Powiatu Krakowskiego na koniec 2012 roku figurowało 815 osób zamieszkałych/zameldowanych w Gminie Zabierzów. Poniższa tabela zawiera informacje, dotyczące ich struktury. Uwzględnienie tego typu informacji służy m.in. trafniejszemu doborowi instrumentów przeciwdziałania bezrobociu.

Tabela 7 Struktura bezrobotnych gminy Zabierzów ze względu na płeć, wiek, wykształcenie i czas pozostawania bez zatrudnienia na koniec 2012 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Pracy Powiatu Krakowskiego

Struktura zarejestrowanych bezrobotnych z Gminy Zabierzów, ze względu na płeć, różni się od tendencji ogólnopolskich czy ogólnowojevodzkich, gdzie kobiety częściej borykają się z problemem bezrobocia niż mężczyźni. W Gminie Zabierzów stanowią one 46% ogółu bezrobotnych. Taki stan rzeczy może być pochodną specyficznego ukształtowanego rynku pracy, sprzyjającego aktywności zawodowej kobiet czy też skuteczności programów ich aktywizacji.

Osoby w przedziale wiekowym 25-34 lata stanowią najliczniejszą grupę zarejestrowanych bezrobotnych z Gminy Zabierzów (28%). Drugą pod względem liczebności grupą zarejestrowanych bezrobotnych z Gminy Zabierzów są osoby w przedziale wiekowym 45-54 lata (21%). Tym osobom powrót do aktywności na rynku pracy utrudnia często brak umiejętności wymaganych współcześnie przez pracodawców (obsługa komputera, znajomość języków obcych, specjalistyczne kwalifikacje).

Największa część bezrobotnych Gminy Zabierzów legitymuje się wykształceniem zasadniczym zawodowym (29%), następnie policealnym i średnim zawodowym (25%) oraz gimnazjalnym i poniżej (21%). 16% wszystkich bezrobotnych stanowią absolwenci szkół wyższych. Można domniemywać, że rynek pracy niedostatecznie absorbuje rosnącą liczbę osób z wyższym wykształceniem lub/i zdobyte przez te osoby kwalifikacje nie przystają do rzeczywistości gospodarczej.

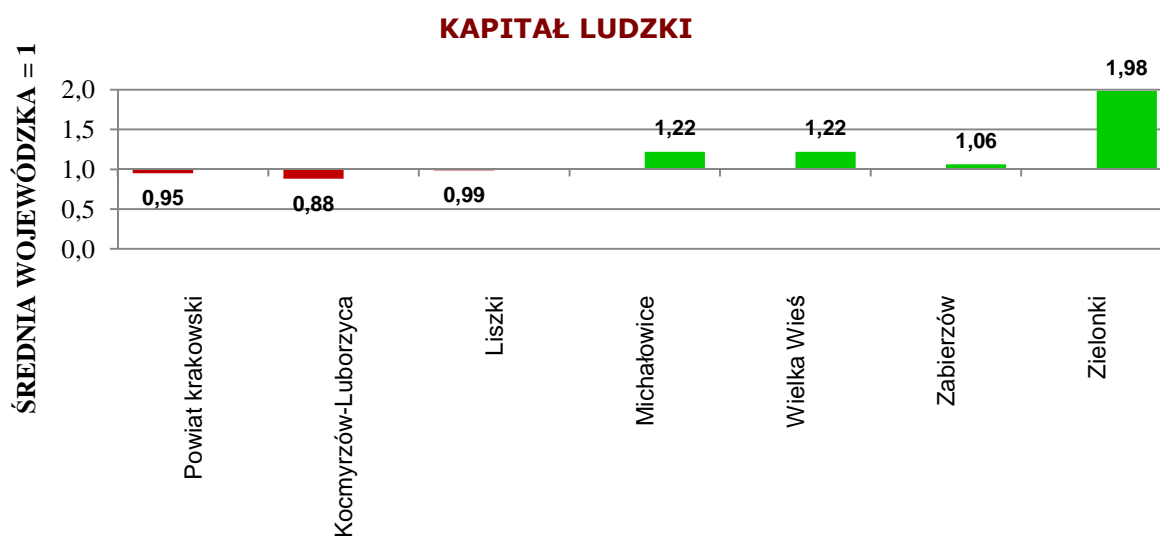
Gmina Zabierzów relatywnie dobrze radzi sobie z problemem długotrwałego bezrobocia. Osoby zarejestrowane w urzędzie pracy dłużej niż rok stanowią 27% wszystkich bezrobotnych. Należy jednak zaakcentować, że tak długi okres pozostawania bez pracy wyjątkowo utrudnia powrót do aktywności zawodowej, a także jest niejednokrotnie zarzewiem problemów i patologii społecznych. W innych jednostkach samorządu terytorialnego grupa bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 1 roku stanowi znacznie większy odsetek niż w Gminie Zabierzów.

Kapitał ludzki

Tabela 8 Diagnoza społeczno-gospodarcza - Obszar 3. Kapitał ludzki: podobszary i zastosowane wskaźniki

Nazwa podobszaru	Zastosowane wskaźniki	Źródła danych
Potencjał gospodarczy	przeciętne saldo migracji z lat 2007-2012 na 10 tys. mieszkańców	BDL GUS 2007-2012
	przeciętny przyrost naturalny na 1 tys. mieszkańców w latach 2007-2012	BDL GUS 2007-2012
	wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi (os. w wieku poprodukcyjnym na 100 os. wieku produkcyjnym)	BDL GUS 2012
	wskaźnik obciążenia demograficznego osobami młodymi (os. w wieku przedprodukcyjnym na 100 os. wieku produkcyjnym)	BDL GUS 2012
	małżeństwa zawarte na 1 tys. mieszkańców;	BDL GUS 2007-2012
Potencjał intelektualny	odsetek mieszkańców z wykształceniem wyższym w ludności 25+	NSP 2002
	przeciętne wyniki sprawdzianu po VI klasie	OKE Kraków 2010-2012
	przeciętne wyniki z egzaminu gimnazjalnego - część matematyczno-przyrodnicza	OKE Kraków 2010-2012

Wykres 8 Analiza wskaźnikowa gmin grupy porównawczej - Obszar 3. Kapitał ludzki

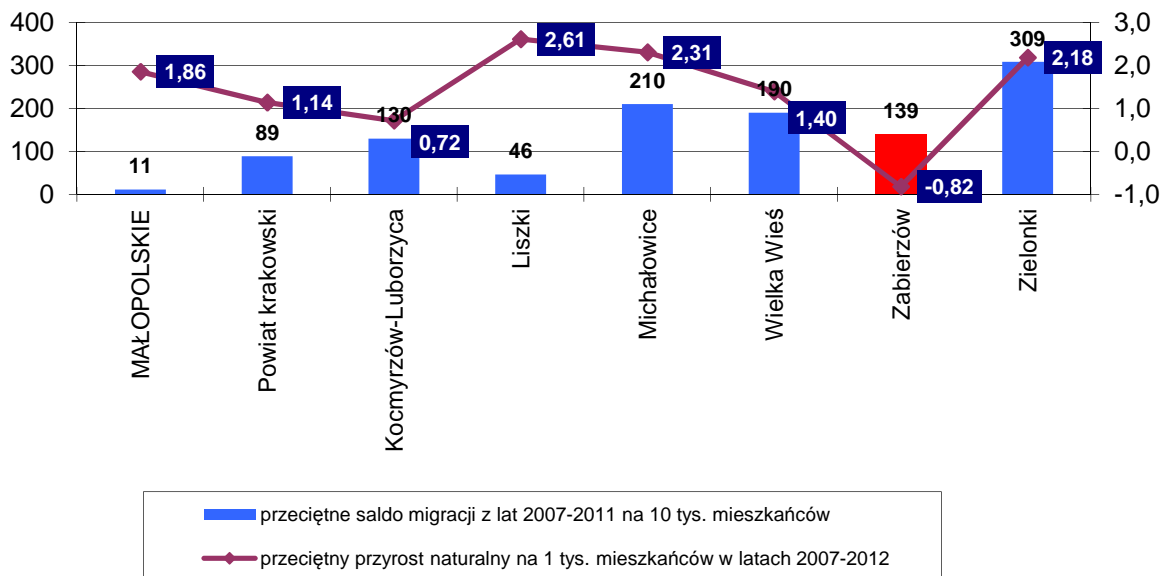
Źródło: opracowanie własne

Stan kapitału ludzkiego zdiagnozowano jako mocną stronę czterech z sześciu badanych gmin powiatu krakowskiego, choć zaakcentować należy jedynie nieznaczne odbieganie *in minus* dwóch pozostałych jednostek (gmin Kocmyrzów-Luborzyca i Liszki) od poziomu wyznaczonego przez przeciętną dla gmin województwa małopolskiego. Na kształtowanie się wartości indeksów analizowanych gmin wpływa w znacznej mierze bardzo korzystna sytuacja demograficzna, w szczególności charakterystyczne dla gmin powiatu krakowskiego wysokie dodatnie salda migracji. Połączenie wysokiego poziomu potencjału demograficznego i intelektualnego, stanowiącego drugą część diagnozy poziomu kapitału ludzkiego, buduje szczególnie silną pozycję Gminy Zielonki.

Jak wspomniano, silny potencjał badanych gmin wynika w dużej mierze z korzystnych tendencji demograficznych. Wartości głównych wskaźników z tego obszaru – salda

migracji i przyrostu naturalnego, a następnie obciążenia demograficznego osobami młodymi i starszymi przedstawiają zestawienia poniżej.

Wykres 9 Przeciętne saldo migracji z lat 2007-2012 na 10 tys. mieszkańców oraz przeciętny przyrost naturalny z lat 2007-2012 na 1 tys. mieszkańców [BDL GUS 2007-2012]

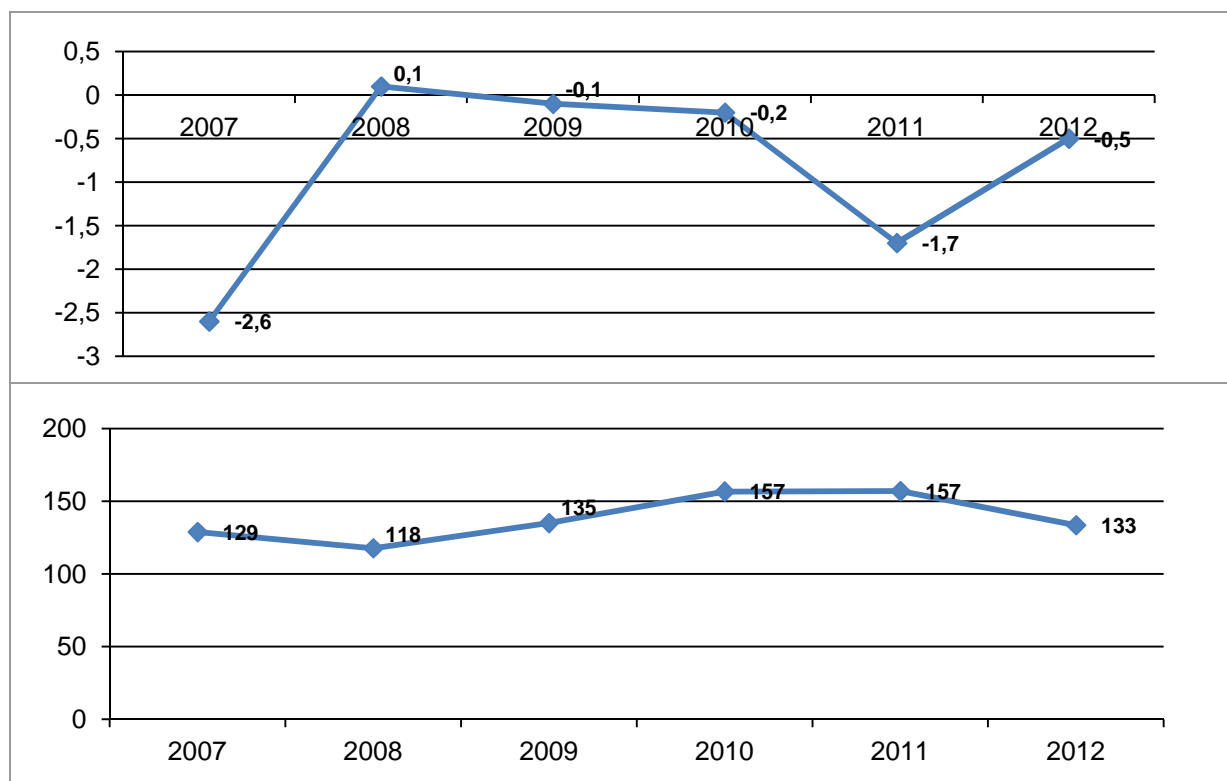

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Przeciętna wartość salda migracji z lat 2007-2012 w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców w ogóle gmin województwa małopolskiego wyniosła 11. Wszystkie gminy grupy porównawczej notują znacznie wyższe wartości salda migracji – ponad dziesięciokrotnie wyższe w gminach Kocmyrzów-Luborzyca (130), Zabierzów (139), i Wielka Wieś (190), blisko dwudziestokrotnie wyższe w Gminie Michałowice (210) i blisko trzydziestokrotnie wyższe w Gminie Zielonki (309). Takie ukształtowanie wartości omawianego wskaźnika można tłumaczyć faktem, że gminy wiejskie powiatu krakowskiego łączy z jednej strony bliskość i dobre skomunikowanie ze stolicą regionu, a jednocześnie dostateczne oddalenie od miejskiego zgiełku Krakowa, przez co stają się tzw. „sypialniami” dla pracujących w tym mieście. Podkreślić trzeba także gospodarczy potencjał samych gmin.

Większość gmin grupy porównawczej notuje przewyższający średnią wojewódzką (1,89‰) wskaźnik przeciętnego przyrostu naturalnego: 2,61‰ w Gminie Liszki, 2,31‰ w Gminie Michałowice, 2,18‰ w Gminie Zielonki. Gminą wyróżniającą się spośród grupy porównawczej przewagą liczby zgonów nad liczbą urodzeń jest Gmina Zabierzów (przeciętny przyrost naturalny na poziomie -0,82‰).

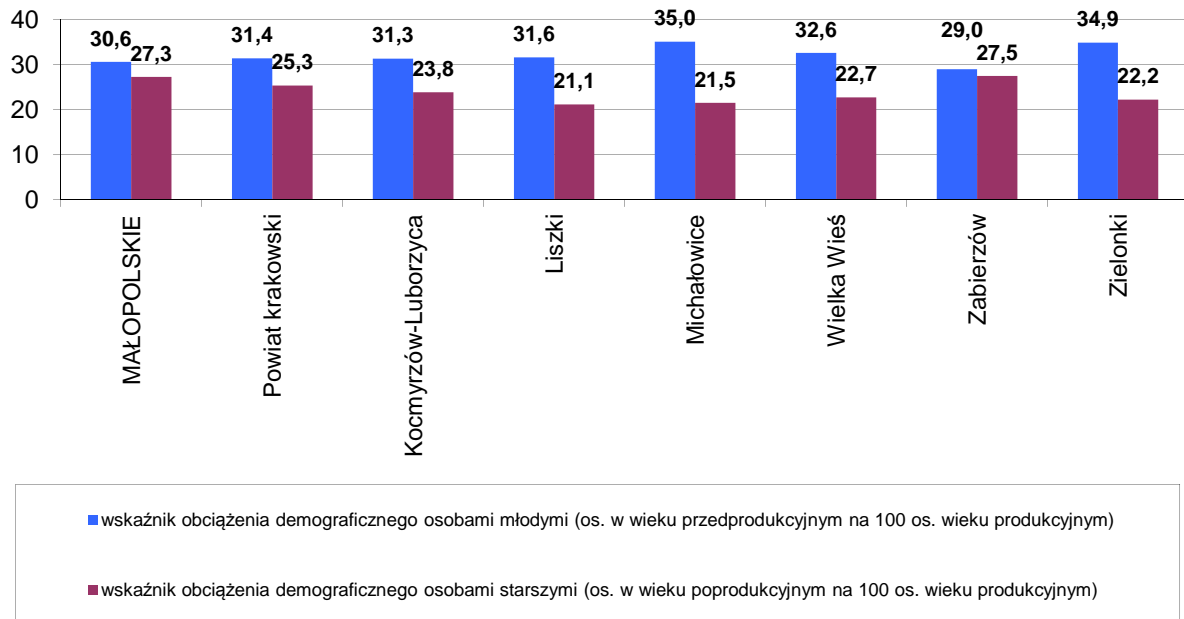
Tabela 9 Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców oraz saldo migracji na 10 000 mieszkańców w Gminie Zabierzów w latach 2007-2012 [BDL GUS 2007-2012]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W latach 2007-2012 niemal rokrocznie Gmina Zabierzów notowała ujemne wartości wskaźnika przyrostu naturalnego. Wyjątkiem był rok 2008, kiedy przyrost naturalny wyniósł 0,1‰. Najmniej korzystne wartości omawianego wskaźnika zanotowano w 2007 i 2011 roku – odpowiednio -2,6‰ i -1,7‰. W pozostałych latach utrzymywała się niewielka przewaga liczby zgonów nad liczbą urodzeń.

W latach 2007-2012 zaobserwować można stały przyptyw ludności na teren Gminy Zabierzów. Przewaga liczby imigrujących nad liczbą emigrujących w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców kształtowała się od 118 w 2008 roku do 157 w latach 2010 i 2011.

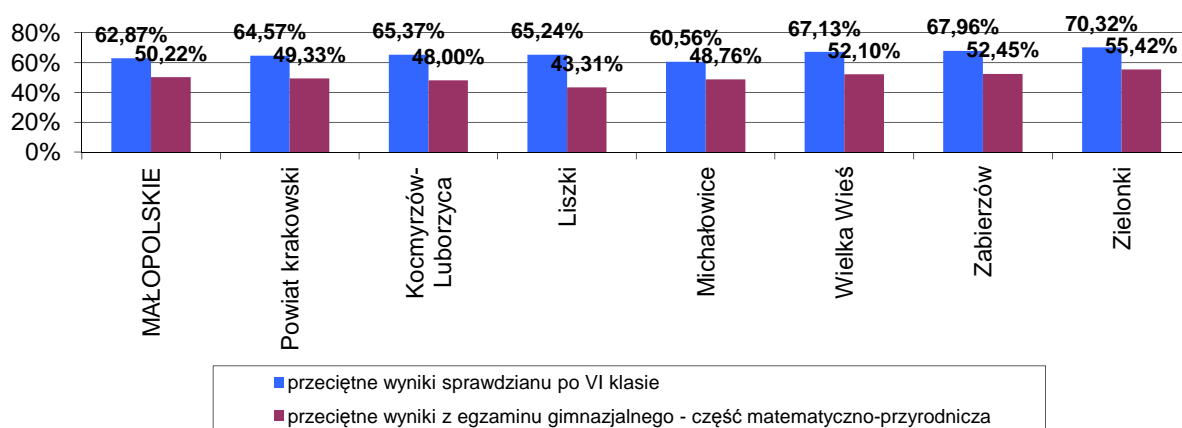
Wykres 10 Wskaźniki obciążenia demograficznego osobami młodymi i osobami starszymi [BDL GUS 2012]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Za korzystne uznaje się wysokie wartości obciążenia demograficznego osobami młodymi (nadzieja na utrzymanie dodatniego przyrostu naturalnego, wysokiego poziomu przedsiębiorczości i aktywności społecznej) i niskie osobami starszymi (więcej osób pracuje na emerytury nieaktywnych zawodowo z powodu wieku). Taki klucz analizy pozwala uznać sytuację demograficzną w niemal wszystkich analizowanych gminach powiatu krakowskiego za lepszą pod tym względem niż w ogóle województwa małopolskiego. Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami młodymi w Gminie Zabierzów (na poziomie 29%) jest nieznacznie niższy od przeciętnej dla województwa (30,6%), a obciążenia osobami starszymi (27,5%) - nieco wyższy o średniej regionu (27,3%). Niekorzystnie na potencjale demograficznym Gminy może odbić się dalsze powiększanie tego dystansu.

Poziom potencjału intelektualnego w gminach grupy porównawczej zmierzono m.in. za pomocą wskaźników średnich wyników uczniów szkół podstawowych i gimnazjów w ogólnopolskich egzaminach. Skoncentrowano się na wynikach z przedmiotów zaliczanych w Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 do tzw. kompetencji kluczowych, czyli traktowanych priorytetowo w regionalnym systemie edukacyjnym. Zestawienie tych wyników zawiera wykres poniżej.

Wykres 11 Przeciętne wyniki egzaminów na koniec VI klasy i na koniec gimnazjum (część matematyczno-przyrodnicza) [OKE Kraków 2010-2012]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE Kraków

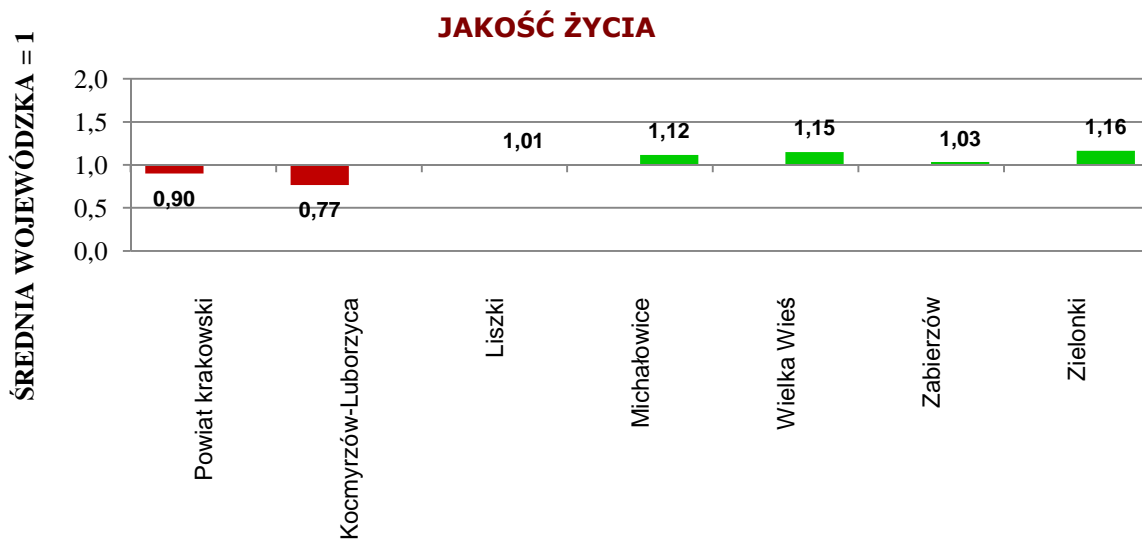
Najkorzystniejsze wartości obu wskaźników z całej grupy porównawczej wykazuje Gmina Zielonki, co przy silnym potencjale demograficznym pozwoliło jej osiągnąć wysoką wartość indeksu, opisującego poziom kapitału ludzkiego. W Gminie Zabierzów przeciętny uczeń szkoły podstawowej zdaje egzamin po VI klasie na 67,96%, z kolei przeciętny gimnazjalista na egzaminie gimnazjalnym w części matematyczno-przyrodniczej osiąga wynik 52,45%. W obu przypadkach są to wyniki lepsze niż w ogóle województwa (średnio 62,87% dla egzaminu po VI klasie i 52,22% dla egzaminu gimnazjalnego), a także lepiej od średnich wyników uczniów w pozostałych gminach powiatu krakowskiego, umieszczonych w grupie porównawczej (za wyjątkiem Gminy Zielonki). Jest to nadzieją na utrzymanie pozytywnych tendencji na wielu obszarach życia społecznego i gospodarczego Gminy.

Jakość życia

Tabela 10 Diagnoza społeczno-gospodarcza - Obszar 4. Jakość życia: podobszary i zastosowane wskaźniki

Nazwa podobszaru	Zastosowane wskaźniki	Źródła danych
Ochrona zdrowia	liczba ZOZ na 10 tys. mieszkańców	BDL GUS 2010-2011
	liczba porad w ramach POZ na 1 mieszkańca	BDL GUS 2010-2011
	liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną	BDL GUS 2010-2012
Problemy społeczne	udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	BDL GUS 2010-2011
	udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	BDL GUS 2010-2011
Edukacja	odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	BDL GUS 2011
	przeciętna liczebność klas w szkołach podstawowych	BDL GUS 2010-2011
	przeciętna liczebność klas w gimnazjach	BDL GUS 2010-2011
	uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów w szkołach podstawowych	BDL GUS 2010-2011
	uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów w gimnazjach	BDL GUS 2010-2011
	odsetek szkół z wysokim wynikiem z testu po VI klasie szkoły podstawowej	OKE Kraków 2010-2012
	odsetek szkół z wysokim wynikiem z egzaminu gimnazjalnego (część matematyczno-przyrodnicza)	OKE Kraków 2010-2012
Kultura	czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	BDL GUS 2010-2011
	ilość księgozbioru przypadająca na 1 czytelnika	BDL GUS 2010-2011
	liczba uczestników imprez kulturalnych organizowanych przez instytucje kultury na 1 tys. mieszkańców	BDL GUS 2011-2012
	liczba imprez kulturalnych organizowanych przez instytucje kultury na 1 tys. mieszkańców	BDL GUS 2011-2012
Kultura fizyczna	liczba klubów sportowych przypadająca na 10 tys. mieszkańców	BDL GUS 2010
	liczba ćwiczących ogółem przypadająca na 10 tys. mieszkańców	BDL GUS 2010
Gospodarka komunalna	powierzchnia użytkowa mieszkań w przeliczeniu na mieszkańca	BDL GUS 2010
	korzystający z instalacji wodociągowej w ludności ogółem	BDL GUS 2011
	korzystający z instalacji kanalizacyjnej w ludności ogółem	BDL GUS 2011
	korzystający z instalacji gazowej w ludności ogółem	BDL GUS 2010-2011

Wykres 12 Analiza wskaźnikowa gmin grupy porównawczej - Obszar 4. Jakość życia

Źródło: opracowanie własne

Jakość życia, mierzona jakością i dostępem do podstawowych usług zapewnianych na ogół przez sektor publiczny, uznano za mocną stronę większości gmin grupy porównawczej. Wyjątek stanowi Gmina Kocmyrzów-Luborzyca, której wartość indeksu opisującego jakość życia jest niższa niż średnia wojewódzka. Analiza na poziomie subindeksów pozwala na zidentyfikowanie mocnych i słabych stron gmin w poszczególnych podobszarach tej części badania.

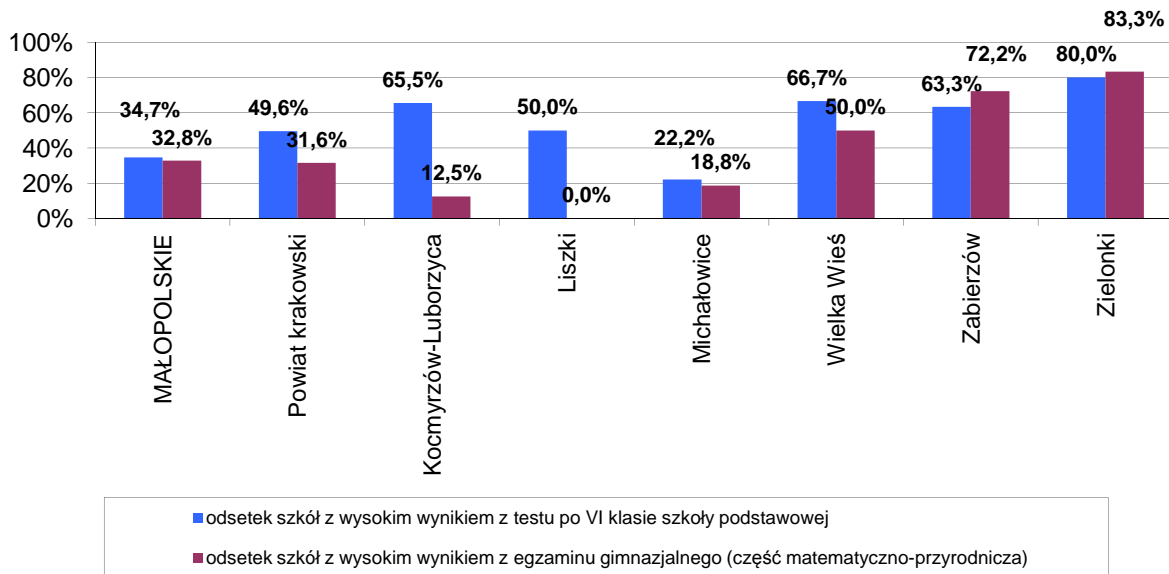
W większości jednostek gorzej od średniej wojewódzkiej wypada obszar ochrony zdrowia, zwłaszcza w kwestii dopasowania podaży usług do zapotrzebowania na nie. Przykładowo, w ogóle województwa na 10 000 mieszkańców przypadają średnio 4,52 zakłady opieki zdrowotnej. Wszystkie gminy, za wyjątkiem Gminy Zielonki (6,68) i Gminy Wielka Wieś (4,8) notują niższe wartości tego wskaźnika (w Gminie Zabierzów – 3,7 ZOZ na 10 000 mieszkańców).

Gminy grupy porównawczej charakteryzuje ponadto relatywnie niska aktywność w sferze kultury. Mieszkańcy badanych gmin rzadziej korzystają z oferty bibliotek (co 5 mieszkańców województwa jest czytelnikiem bibliotek, przykładowo w Gminie Zabierzów - jedynie co 10, w Gminie Kocmyrzów-Luborzyca - co 20). Także oferta imprez kulturalnych w analizowanych gminach jest mniej bogata niż średnio w gminach województwa, choć w tym przypadku – podobnie jak w kwestii turystyki – silna pozycja województwa jako całości z centrum kulturalnym regionu – Krakowem, wyraźnie determinuje słabszą pozycję analizowanych gmin. Podczas gdy w ogóle województwa organizuje się rocznie średnio 6,82 imprez kulturalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, tak w gminach grupy porównawczej wskaźnik ten wynosi od 1,59 w Gminie Kocmyrzów-Luborzyca do 3,95 w Gminie Wielka Wieś. Wskaźnik dla Gminy Zabierzów jest jedynie nieznacznie wyższy od najniższej wartości w zestawieniu i wynosi 1,68.

Większość gmin grupy porównawczej charakteryzuje się dobrą jakością usług edukacyjnych. Oceniano je m.in. przez przeciętne wyniki szkół w egzaminach na koniec VI klasy i na koniec gimnazjum czy skalą objęcia najmłodszych wychowaniem przedszkolnym.

Centralna Komisja Egzaminacyjna rokrocznie klasyfikuje szkoły ze względu na średnie wyniki egzaminów do trzech grup: szkoły z wynikiem niskim, średnim i wysokim. Przedziały klasyfikacji wynikają z rozkładu wyników w całym kraju.

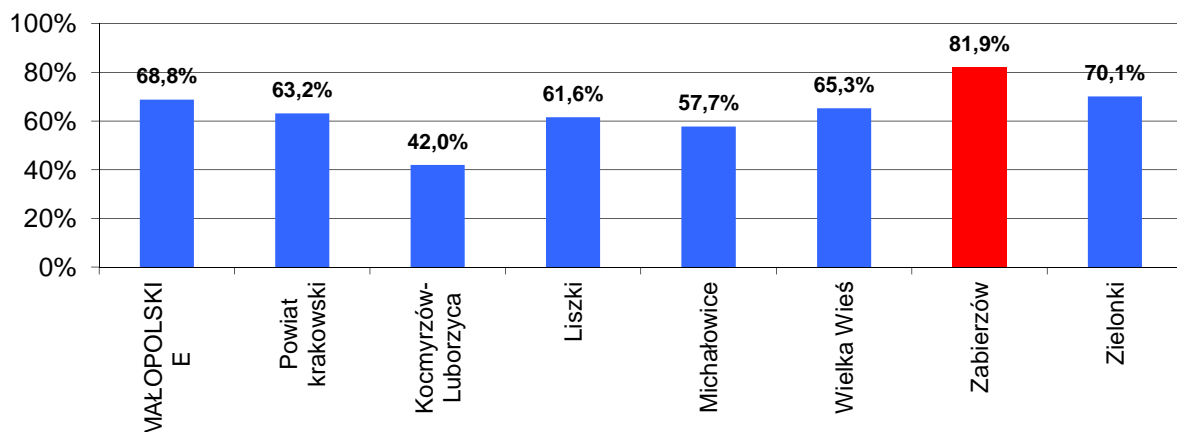
Wykres 13 Odsetek szkół z wysokim wynikiem z testu po VI klasie i po gimnazjum (część matematyczno-przyrodnicza) [OKE Kraków 2010-2012]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE Kraków

Powyższe zestawienie pokazuje, że w wybranych do analizy gminach powiatu krakowskiego większy odsetek szkół podstawowych niż w ogóle województwa małopolskiego osiąga wyniki wysokie. Nieco słabiej wypadają gimnazja tego terenu. W zestawieniu zdecydowanym liderem jest Gmina Zielonki – blisko wszystkie szkoły z jej terenu klasyfikowane były jako szkoły z wynikiem wysokim. W Gminie Zabierzów zarówno szkoły podstawowe (w liczbie 12), jak i gimnazja (których jest 3) osiągają relatywnie dobre wyniki w egzaminach. Troska o dalszą poprawę jakości edukacji stanowi podstawę poprawy jakości kapitału ludzkiego.

Wykres 14 Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym [BDL GUS 2011]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

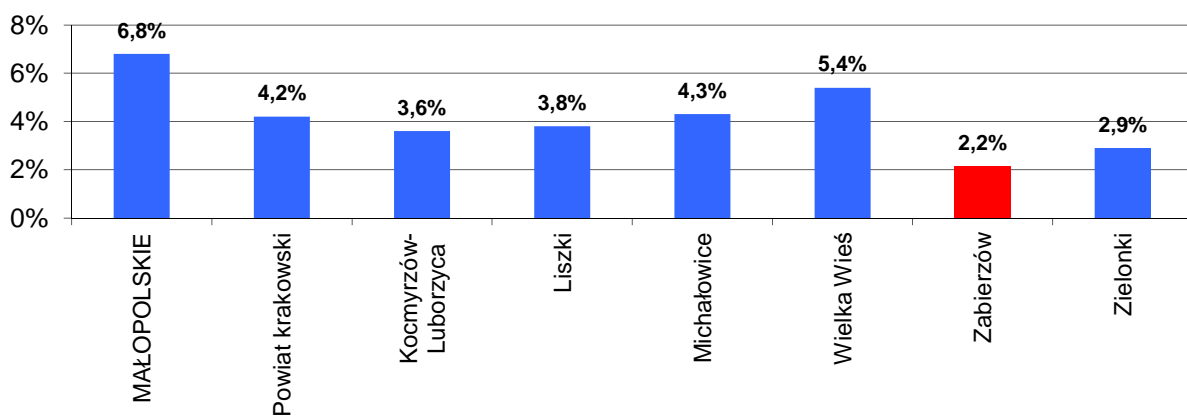
Gmina Zabierzów wyróżnia się najwyższym odsetkiem dzieci w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym (81,9%). Najmniejszy odsetek dzieci uczęszcza do przedszkoli w Gminie Kocmyrzów-Luborzyca (42%). Objęcie w dużym stopniu wychowaniem przedszkolnym najmłodszych jest wyrazem troski o komfort życia mieszkańców i jakość kapitału ludzkiego.

Większość analizowanych jednostek charakteryzuje się także korzystniejszymi w relacji ze średnią województwa wartościami wskaźników komputeryzacji szkół (ilość uczniów na 1 komputer) czy przeciętnej liczebności klas, co wpływa pozytywnie na jakość i komfort prowadzenia zajęć edukacyjnych, a w dalszej kolejności – poziom kapitału intelektualnego.

Wszystkie badane jednostki łączy relatywnie dobry stan gospodarki komunalnej oraz zarządzania problemami społecznymi.

Jednym ze wskaźników, opisujących aspekt problemów społecznych jest wskaźnik udziału osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem. Z jednej strony jego wysoki poziom można interpretować jako oznaka dobrego zaopatrzenia ludności w usługi pomocy socjalnej. Z drugiej strony jednak uznać to można jako wyraz większego zapotrzebowania na usługi pomocy społecznej, wynikającego z niekorzystnej jakości życia mieszkańców. W przeprowadzonej analizie przyjęto za bardziej miarodajny drugi sposób interpretacji.

Wykres 15 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [BDL GUS 2010-2011]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Gmina Zabierzów wyróżnia się w grupie porównawczej wyjątkowo niskim udziałem osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem. Średnio co 50 mieszkańców gminy jest objęty pomocą socjalną ze strony sektora publicznego (przykładowo w Gminie Wielka Wieś – średnio co 20). Świadczyć to może o dobrej kondycji tutejszych gospodarstw domowych. Ogólnie wszystkie gminy grupy porównawczej charakteryzują się niższym odsetkiem mieszkańców, korzystających z opieki społecznej niż przeciętna dla gmin województwa małopolskiego (6,8% mieszkańców objętych pomocą społeczną).

Tabela 11 Korzystający z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w ogólnej ludności w 2011 roku [BDL GUS 2011]

Jednostka	Korzystający z instalacji wodociągowej w ogólnej ludności	Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w ogólnej ludności	Korzystający z instalacji gazowej w ogólnej ludności
Województwo małopolskie	76,0%	54,5%	63,2%
Powiat krakowski	85,1%	37,1%	68,9%
Kocmyrzów-Luborzyca	85,8%	2,8%	75,7%
Liszki	79,6%	35,2%	81,1%
Michałowice	92,1%	9,0%	79,2%
Wielka Wieś	94,5%	47,5%	92,3%
Zabierzów	85,3%	67,0%	83,9%
Zielonki	84,6%	53,9%	89,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

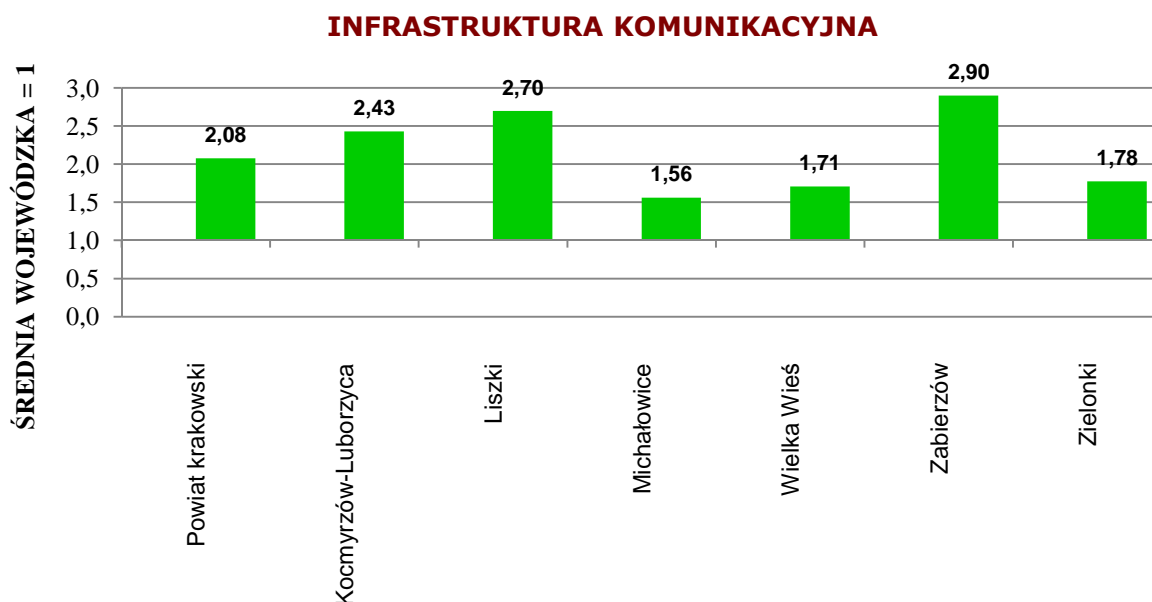
Znakomita większość mieszkańców wszystkich gmin grupy porównawczej ma dostęp do instalacji wodociągowej - podczas gdy w województwie małopolskim średnio ¾. Zapewniona jest w nich także duża dostępność do instalacji gazowej (od 75,7% w Gminie Kocmyrzów-Luborzyca do 92,3% w Gminie Wielka Wieś). Wyniki są bardziej zróżnicowane w odniesieniu do instalacji kanalizacyjnej – we wczesnym stadium rozbudowy tej infrastruktury jest Gmina Kocmyrzów-Luborzyca i Michałowice, podczas gdy w Gminie Zabierzów korzystało z niej 67% mieszkańców (najlepszy wynik w zestawieniu). Należy zaznaczyć iż wartości, którymi dysponuje Bank Danych Lokalnych GUS, mogą być już nieaktualne, gdyż w ostatnich latach wiele jednostek samorządu terytorialnego realizuje inwestycje kanalizacyjne przy pomocy środków unijnych, dzięki czemu wskaźniki użytkowników tej infrastruktury wydatnie rosną.

Infrastruktura komunikacyjna

Tabela 12 Diagnoza społeczno-gospodarcza - Obszar 5. Infrastruktura komunikacyjna: podobszary i zastosowane wskaźniki

Nazwa podobszaru	Zastosowane wskaźniki	Źródła danych
Transport drogowy	dostępność drogowa Krakowa (maksymalny czas dojazdu)	MOPR 2011, 2020
Transport kolejowy	dostępność kolejowa Krakowa	MOPR 2011, 2020
Infrastruktura teleinformatyczna	odsetek miejscowości na terenie gminy bez dostępu do Internetu szerokopasmowego - zakończenia sieci światłowodowej	UKE 2012
	odsetek miejscowości na terenie gminy bez dostępu do Internetu szerokopasmowego - węzły telekomunikacyjne	UKE 2012
	odsetek miejscowości na terenie gminy bez dostępu do Internetu szerokopasmowego - sieci kablowe lub terminale radiowe	UKE 2012

Wykres 16 Analiza wskaźnikowa gmin grupy porównawczej - Obszar 5. Infrastruktura komunikacyjna

Źródło: opracowanie własne

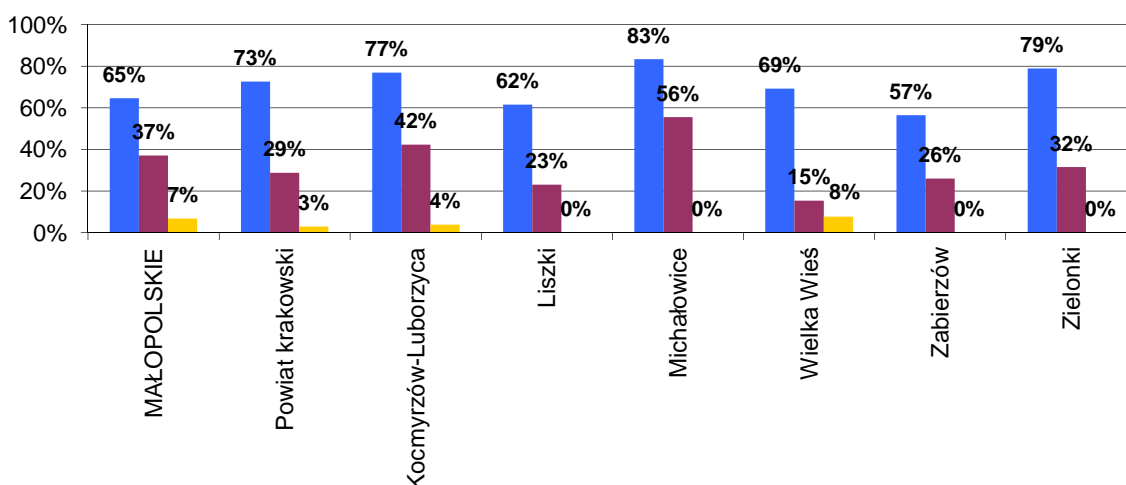
Dostępność komunikacyjna jest szczególnie mocną stroną gmin powiatu krakowskiego. To kluczowe przy zaakcentowaniu wagi mobilności we współczesnym świecie i istotności dyfuzji czynników prorozwojowych z biegunów wzrostu. Ten ostatni aspekt ma strategiczne znaczenie w odniesieniu do analizowanych gmin ze względu na bliskość Krakowa – silnego ośrodka gospodarczego, akademickiego i kulturalnego regionu.

Wskaźniki dotyczące tradycyjnych form infrastruktury komunikacyjnej (połączenia drogowe i kolejowe) przyjmują zbliżone wartości dla wszystkich gmin grupy porównawczej. Dojazd do Krakowa samochodem z ich terenu zajmuje – teoretycznie – do 30 minut. Nieco inaczej kształtują się wskaźniki dostępności kolejowej – mieszkańcy części gmin nie posiadają bezpośredniego dostępu do tego środka transportu (gminy Michałowice, Wielka Wieś, Zielonki). Gminy Zabierzów i Kocmyrzów-Luborzyca mogą pochwalić się bardzo dobrą dostępnością do Krakowa, zarówno drogową, jak i kolejową.

Należy jednak pamiętać, iż wszelkie badania dotyczące dostępności komunikacyjnej obrazują stan dojazdu do miasta wojewódzkiego w optymalnych warunkach. Tymczasem główna arteria komunikacyjna, łącząca Gminę Zabierzów z Krakowem – droga krajowa nr 79, stanowi jeden z najbardziej obciążonych ruchem kołowym szlaków komunikacyjnych. Dojazd do pracy, do szkoły, w celu korzystania z różnorodnych usług w Krakowie, powoduje zatory drogowe i znaczne wydłużenie się czasu dojazdu. W miarę postępu procesów migracyjnych na tereny wokół Krakowa, problem ten będzie narastał i nieodzownym wydaje się poszukiwanie optymalnych rozwiązań (drogi obwodnicowe, nowe połączenia komunikacyjne, kolej aglomeracyjna, itp.).

Różnicującą kwestią jest stan infrastruktury teleinformatycznej mierzony stopniem zapewnienia mieszkańcom dostępu do szerokopasmowego Internetu. Zestawienie wartości wskaźników infrastruktury teleinformatycznej, opisujących to zagadnienie, zamieszczono poniżej.

Wykres 17 Wskaźniki infrastruktury teleinformatycznej [UKE 2012]

- odsetek miejscowości na terenie gminy bez dostępu do Internetu szerokopasmowego - zakończenia sieci światłowodowej
- stosunek miejscowości na terenie gminy bez dostępu do Internetu szerokopasmowego - węzły telekomunikacyjne
- stosunek miejscowości na terenie gminy bez dostępu do Internetu szerokopasmowego - sieci kablowe lub terminale radiowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UKE

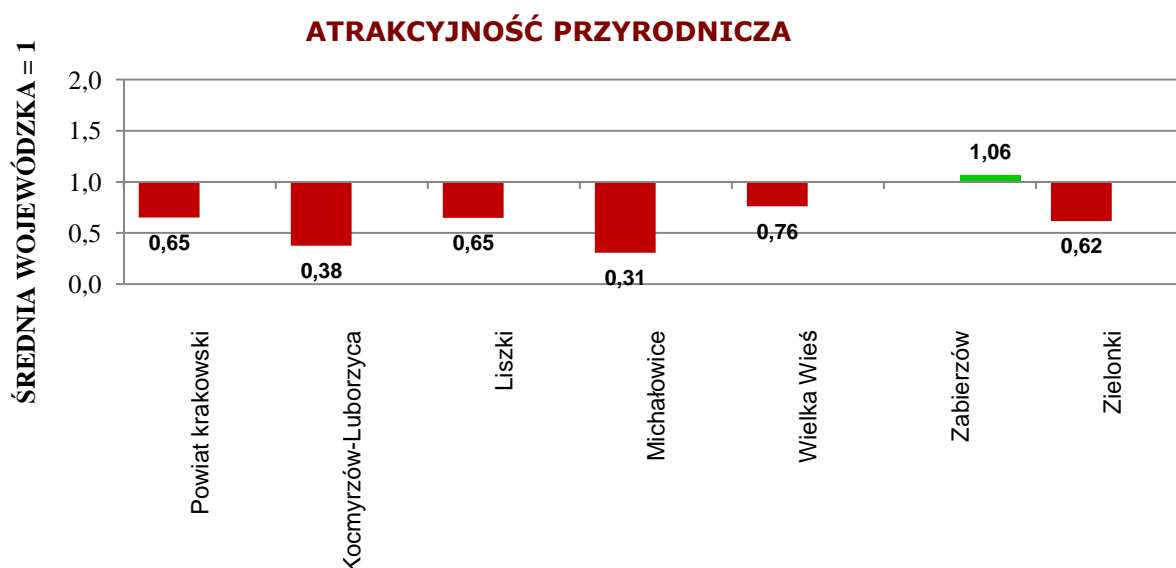
Nie wszystkie miejscowości w gminach powiatu krakowskiego zostały włączone do tej pory w dostęp do szerokopasmowego Internetu. Poszczycić się tym mogą jedynie gminy Liszki, Michałowice, Zabierzów i Zielonki. Niemniej jednak dostępność Internetu w powiecie krakowskim kształtuje się w większości korzystniej niż w ogóle województwa małopolskiego.

Atrakcyjność przyrodnicza

Tabela 13 Diagnoza społeczno-gospodarcza – Obszar 6. Atrakcyjność przyrodnicza: podobszary i zastosowane wskaźniki

Nazwa podobszaru	Zastosowane wskaźniki	Źródła danych
Krajobraz przyrodniczy	% powierzchni prawnie chronionej	BDL GUS 2011
	liczba pomników przyrody na 100 km ²	BDL GUS 2011
	powierzchnia terenów zieleni na 100 km ²	BDL GUS 2011
	% powierzchni lasów	BDL GUS 2011
Zagrożenia przyrodnicze	odsetek mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków	BDL GUS 2011
	nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska na mieszkańca	US Kraków 2009-2011
	nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej na mieszkańca	US Kraków 2009-2011
	odpady komunalne na 1 mieszkańca w tonach	BDL GUS 2010-2011

Wykres 18 Analiza wskaźnikowa gmin grupy porównawczej - Obszar 6. Atrakcyjność przyrodnicza

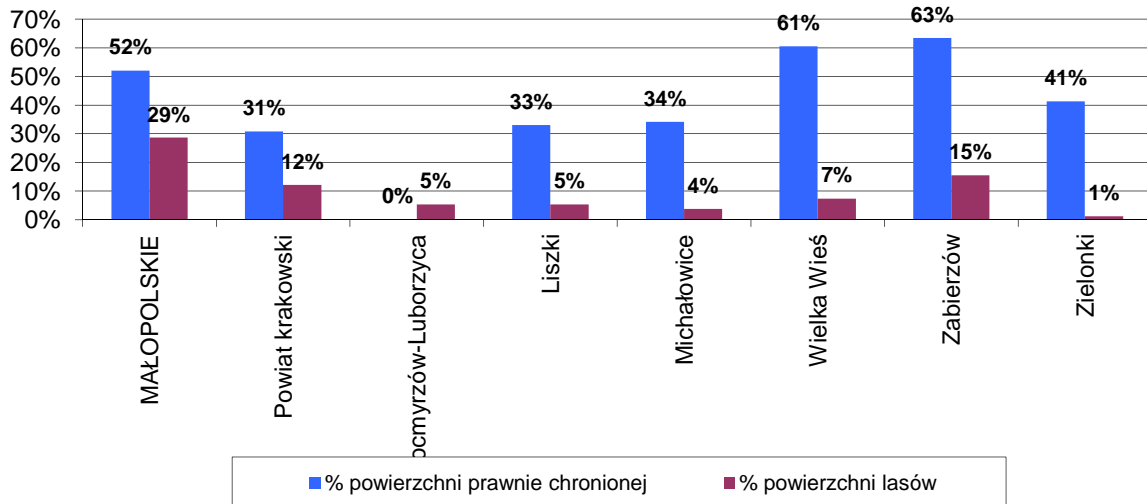

Źródło: opracowanie własne

Wartości zagregowanego indeksu opisującego atrakcyjność przyrodniczą w przypadku większości gmin grupy porównawczej są niższe niż przeciętna dla województwa małopolskiego. W obu podobszarach badania – zarówno opisującym krajobraz przyrodniczy jak i poziom zabezpieczenia walorów przyrodniczych infrastrukturą ochrony środowiska - notują one wartości subindeksów niższe niż ogół województwa. Wyjątkiem jest Gmina Zabierzów, której atrakcyjność przyrodniczą uznano za mocną stronę. Wyróżnia się ona przede wszystkim bogactwem walorów przyrodniczych, w dużym stopniu chronionych prawem, a dodatkowo relatywnie silnym zorientowaniem na ochronę środowiska naturalnego. Mimo, iż w innych gminach grupy porównawczej (Wielka Wieś, Michałowice) również występuje silny potencjał przyrodniczy, to jest on zaburzany przez niedoskonałości infrastruktury ochrony środowiska i w przyszłości może ulec zniszczeniu.

Poniżej zamieszczono zestawienie dwóch wskaźników, charakteryzujących krajobraz przyrodniczy analizowanych gmin – udziału powierzchni prawnie chronionej oraz lasów w ogóle powierzchni gmin.

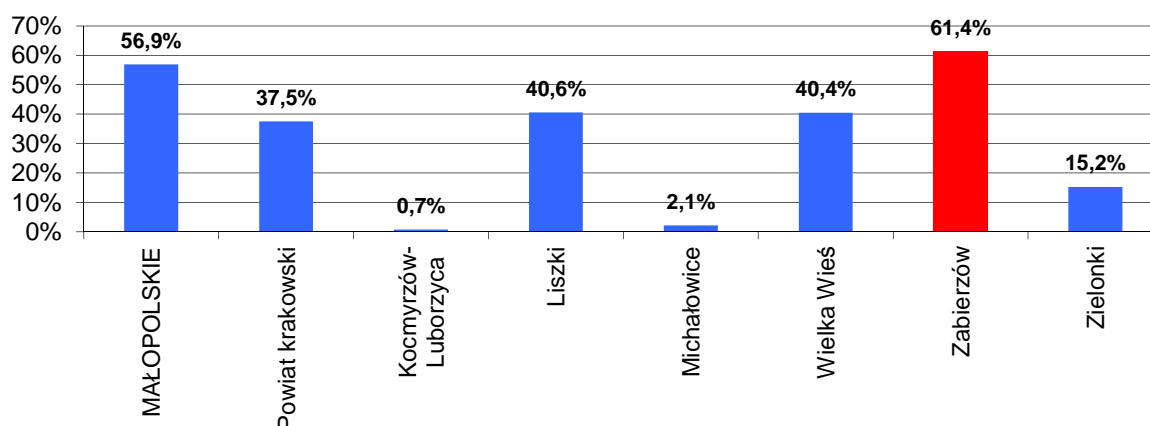
Wykres 19 Odsetek powierzchni prawnie chronionej oraz powierzchni lasów w powierzchni gminy ogółem [BDL GUS 2011]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wskaźnik objęcia prawną ochroną powierzchni Gminy Zabierzów jest wyższy niż średnia województwa małopolskiego (średnia regionu to 52%) i wynosi 63%. Zbliżona wartość charakteryzuje jedynie Gminę Wielka Wieś (61%). Natomiast odsetek powierzchni lasów w Gminie Zabierzów jest niższy niż dla ogółu województwa (29%), jednakże jest najwyższy spośród wszystkich gmin grupy porównawczej i wynosi 15%.

Analiza wskaźników podobszaru „Zagrożenia przyrodnicze” nasuwa wniosek, że dynamiczny rozwój gospodarczy gmin powiatu krakowskiego wpływa na natężenie niekorzystnych tendencji w obszarze ochrony środowiska. Część nawet rozwiniętych gospodarczo gmin kładzie niedostateczny nacisk na ponoszenie nakładów na ochronę środowiska i gospodarki wodnej, w tym m.in. na rozwój infrastruktury oczyszczania ścieków. Poniżej wykres, zawierający dane o skali objęcia mieszkańców dostępem do infrastruktury oczyszczania ścieków – jednego ze wskaźników omawianego podobszaru.

Wykres 20 Odsetek mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków [BDL GUS 2011]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

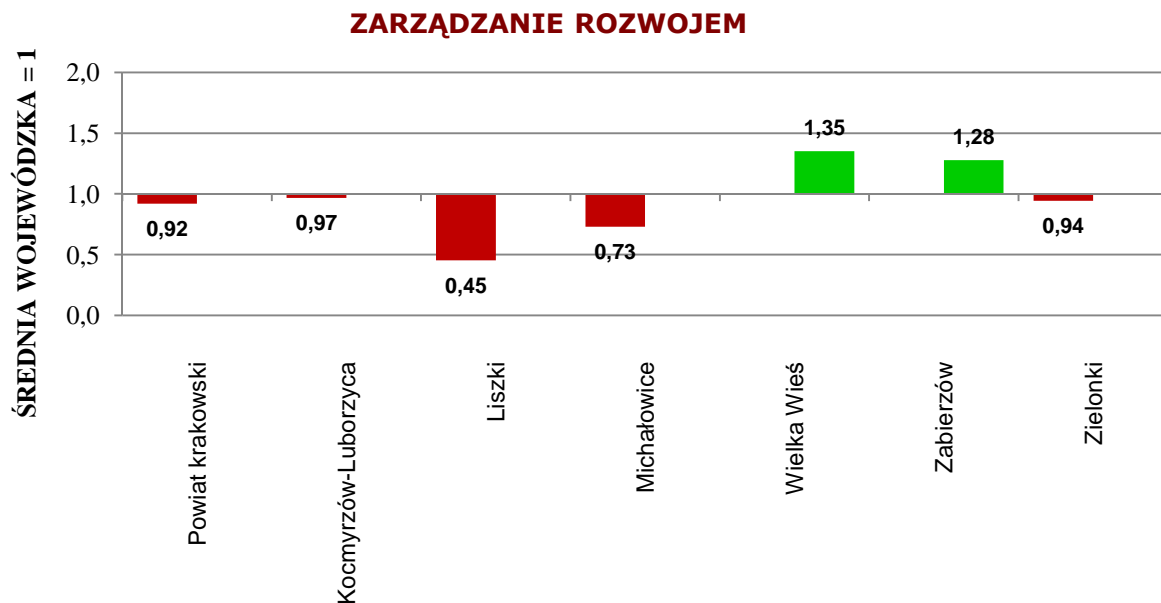
Gmina Zabierzów charakteryzowała się najwyższym odsetkiem mieszkańców, korzystających z oczyszczalni ścieków spośród całej grupy porównawczej, wynosącym 61,4%. To dobry rezultat przy wzięciu pod uwagę faktu, że w części gmin powiatu objęcie mieszkańców usługami oczyszczalni ścieków jest jeszcze na bardzo niskim poziomie. Taki stan rzeczy obserwuje się w Gminie Michałowice czy w Gminie Kocmyrzów-Luborzyca – w tej ostatniej mniej niż co 100 mieszkańców gminy korzysta z oczyszczalni ścieków.

Zarządzane rozwojem

Tabela 14 Diagnoza społeczno-gospodarcza – Obszar 7. Zarządzanie rozwojem: podobszary i zastosowane wskaźniki

Nazwa podobszaru	Zastosowane wskaźniki	Źródła danych
Zarządzanie publiczne	% powierzchni gminy objęty miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego	BDL GUS 2011
	udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	BDL GUS 2010-2011
	udział środków unijnych w wydatkach inwestycyjnych	RIO Kraków 2010-2011
	całkowita wartość podpisanych umów na realizację projektów unijnych na 1 mieszkańca	BDL GUS 2012
	% wykonania dochodów	BDL GUS 2010-2011
Kapitał społeczny	liczba OPP na 10 tys. mieszkańców	MPiPS 2010-2011
	liczba fundacji, stowarzyszeń o organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców	BDL GUS 2011-2012
	frekwencja w wyborach prezydenckich 2010 (II tura)	PKW 2010
	frekwencja w wyborach samorządowych 2010 (I tura)	PKW 2010
Stan finansów samorządowych	poziom zadłużenia (zobowiązania ogółem/dochody ogółem)	RIO Kraków 2010-2011
	zdolność do samofinansowania (dochody majątkowe + nadwyżka operacyjna)/wydatki majątkowe)	RIO Kraków 2010-2011
	udział nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem	RIO Kraków 2010-2011
	obciążenie dochodów obsługą zadłużenia	RIO Kraków 2010-2011

Wykres 21 Analiza wskaźnikowa gmin grupy porównawczej - Obszar 7. Zarządzanie rozwojem

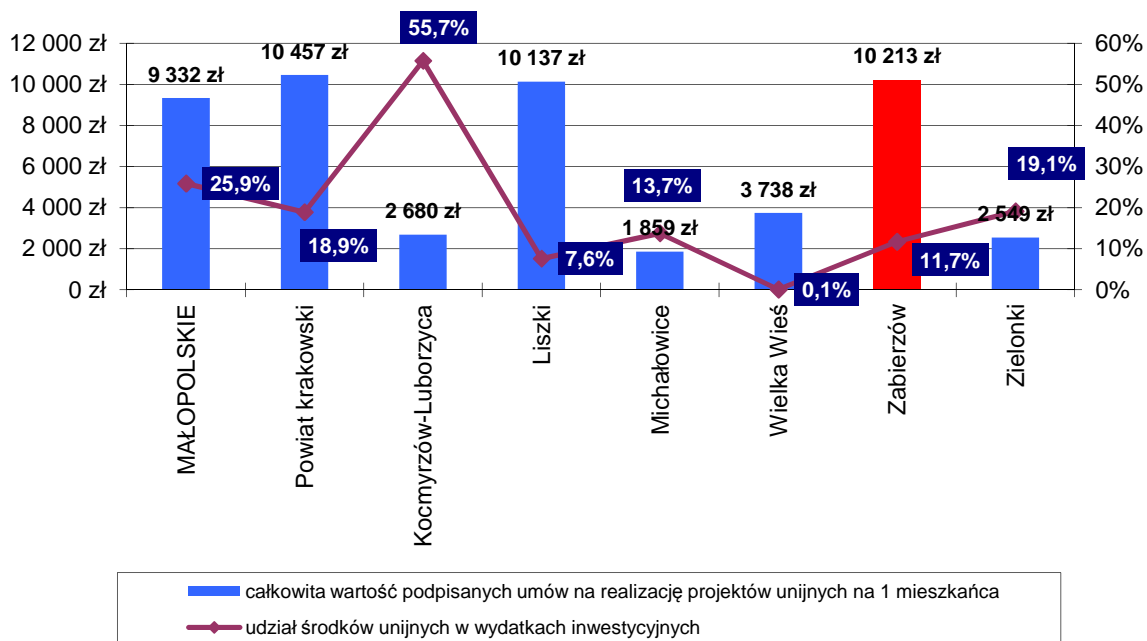
Źródło: opracowanie własne

Wartości zagregowanych indeksów obszaru o nazwie „Zarządzanie rozwojem” są zróżnicowane w całej grupie porównawczej. W przypadku gmin Zabierzów i Wielka Wieś ten podobszar analizy okazał się mocną stroną. Ich atutami są wysoka zdolność do programowania i pobudzania rozwoju, wspieranego przez dojrzały kapitał społeczny, co zapewnia bazę do kontynuowania polityki prorozwojowej i przezwyciężania zdiagnozowanych barier rozwojowych. Gminy Kocmyrzów-Luborzyca i Zielonki wykazują

jedynie niewielki dystans do poziomu wyznaczonego przez ogół gmin województwa, zdecydowanie większy obserwuje się w gminach Michałowice i Liszki.

Wskaźniki podobszaru pod nazwą „Zarządzanie publiczne”, opisujące zdolność jednostek do prowadzenia skutecznej polityki rozwojowej, kształtują się relatywnie korzystnie w przypadku większości gmin grupy porównawczej. Średni udział wydatków inwestycyjnych w ogólnych wydatkach budżetu gmin kształtuje się w przypadku wszystkich analizowanych jednostek na poziomie od 24,2% w Gminie Michałowice do 47,1% w Gminie Wielka Wieś wobec średniej dla gmin województwa wynoszącej 24,7% (w Gminie Zabierzów średnio 28,8% wydatków stanowią wydatki inwestycyjne). Większość gmin podchodzi świadomie do kwestii planowania przestrzennego – w gminach Kocmyrzów-Luborzyca, Michałowice, Wielka Wieś i Zielonki całość lub blisko całość powierzchni gminy objęto miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego (w Gminie Zabierzów – $\frac{3}{4}$ powierzchni Gminy jest objęta planem). Jednym z istotnych elementów, obrazujących aktywność władz w kwestii inicjowania i wspomagania rozwoju, jest skala korzystania z finansowania zewnętrznego, w szczególności z funduszy unijnych. Obrazuje to wykres poniżej.

Wykres 22 Całkowita wartość podpisanych umów na realizację projektów unijnych na 1 mieszkańca [BDL GUS 2012] oraz udział środków unijnych w wydatkach inwestycyjnych budżetów gmin [RIO Kraków 2010-2011]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS i RIO Kraków

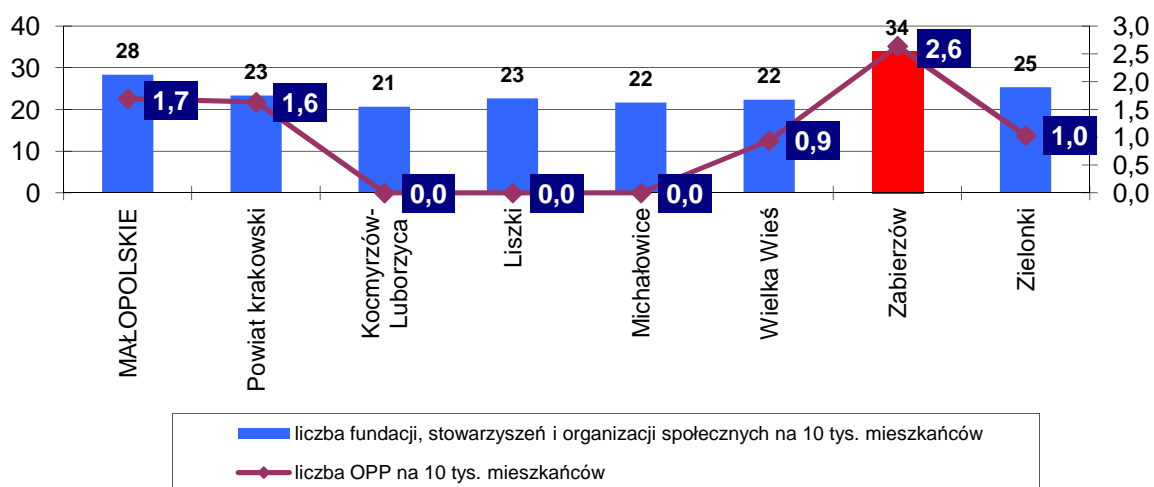
Gmina Zabierzów wraz z Gminą Liszki to gminy, dla których wartość podpisanych umów na realizację projektów unijnych *per capita* jest większa od 10 000 zł. Podobnie kształtuje się średnia dla powiatu krakowskiego (10 457 zł na mieszkańca). W pozostałych gminach grupy porównawczej wskaźnik ten jest zdecydowanie niższy.

Najwyższym zaangażowaniem środków unijnych w inwestycje budżetu gminy charakteryzuje się Gmina Kocmyrzów-Luborzyca. Stanowią one ponad połowę wydatków gminy (55,7%) – w gminach województwa ogółem jest to $\frac{1}{4}$ (25,9%). Zaangażowanie władz Gminy Zabierzów w kwestię pozyskiwania środków unijnych dla finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych jest – podobnie jak w innych analizowanych jednostkach –

zdecydowanie niższe (udział funduszy unijnych w wydatkach budżetu na poziomie 11,7%).

Mankamentem zarządzania rozwojem w wielu gminach jest słabo rozwinięty kapitał społeczny, stanowiący obecnie mocno akcentowany czynnik wspomagający rozwój. Jak dotychczas ruchy integrujące społeczność lokalną, będące załączkami oddolnych inicjatyw prorozwojowych, w wielu gminach są jeszcze we wczesnym stadium rozwoju. Za jeden z mierników poziomu kapitału społecznego w gminach uznano liczbę różnego typu organizacji społecznie użytecznych (fundacji, stowarzyszeń itp.) oraz organizacji pożytku publicznego na 10 tys. mieszkańców.

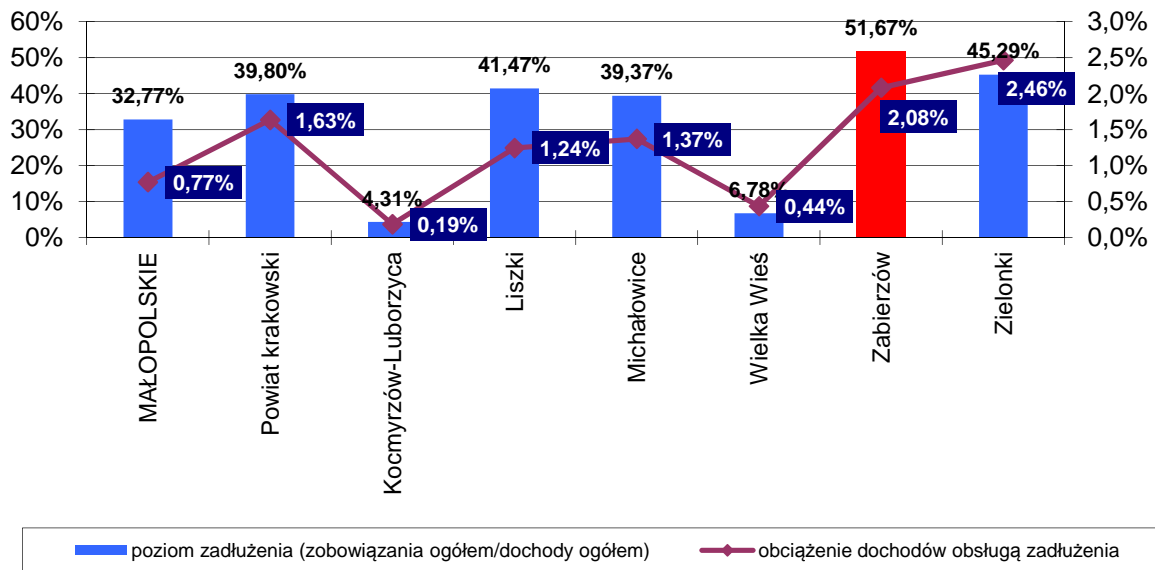
Wykres 23 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców [BDL GUS 2011-2012] oraz liczba organizacji pożytku publicznego na 10 tys. mieszkańców [MPiPS 2010-2011]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS i MPiPS

Gmina Zabierzów wyróżnia się wyjątkowo silnym kapitałem społecznym, opierającym się na działalności średnio 34 organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców, w tym (w 2012 roku) 7 organizacji pożytku publicznego. Pozostałe jednostki są poniżej zarówno tego wyniku, jak i wyniku dla ogółu województwa (28 organizacji społecznych i 1,7 organizacji pożytku publicznego na 10 000 mieszkańców). W części gmin jeszcze żadna organizacja do 2012 roku nie uzyskała statusu OPP (gminy: Kocmyrzów-Luborzyca, Liszki i Michałowice). Tak dobrze ukształtowany kapitał społeczny Gminy Zabierzów jest elementem wyróżniającym Gminę, który wpływa na inicjowanie przedsięwzięć prorozwojowych.

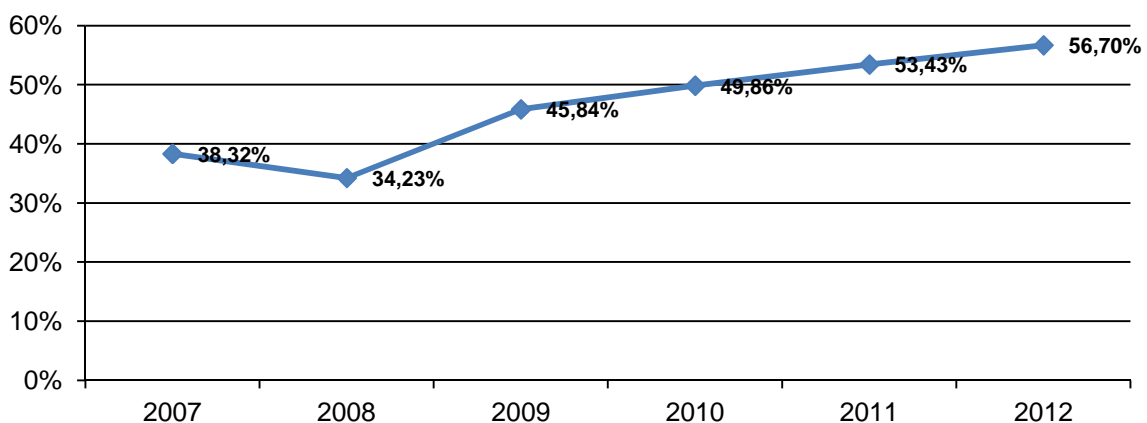
W większości gmin grupy porównawczej stan finansów samorządowych może okazać się w dłuższej perspektywie poważną przeszkodą w podejmowaniu długofalowych inicjatyw prorozwojowych, szczególnie w odniesieniu do rozmiarów długu publicznego. Informacji o skali zadłużenia i jego wpływie na budżety gmin dostarcza wykres poniżej.

Wykres 24 Poziom zadłużenia oraz obciążenie dochodów obsługą zadłużenia [RIO Kraków 2010-2011]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS i RIO Kraków

Gmina Zabierzów charakteryzuje się najwyższym spośród grupy porównawczej poziomem zadłużenia – zobowiązania gminy stanowiły ponad połowę jej dochodów (51,67%), co jest najpewniej rezultatem wzmożonej działalności inwestycyjnej. W grupie porównawczej najbardziej zdyscyplinowanymi pod względem zadłużania się są gminy Kocmyrzów-Luborzyca (zobowiązania na poziomie 4,31% dochodów) i Wielka Wieś (6,78% dochodów). Ujmując ogólnie gminy powiatu krakowskiego, są przeciętnie bardziej zadłużone niż średnio gminy w całym województwie (średnia gmin powiatu na poziomie 39,8% wobec 32,77% w ogóle województwa).

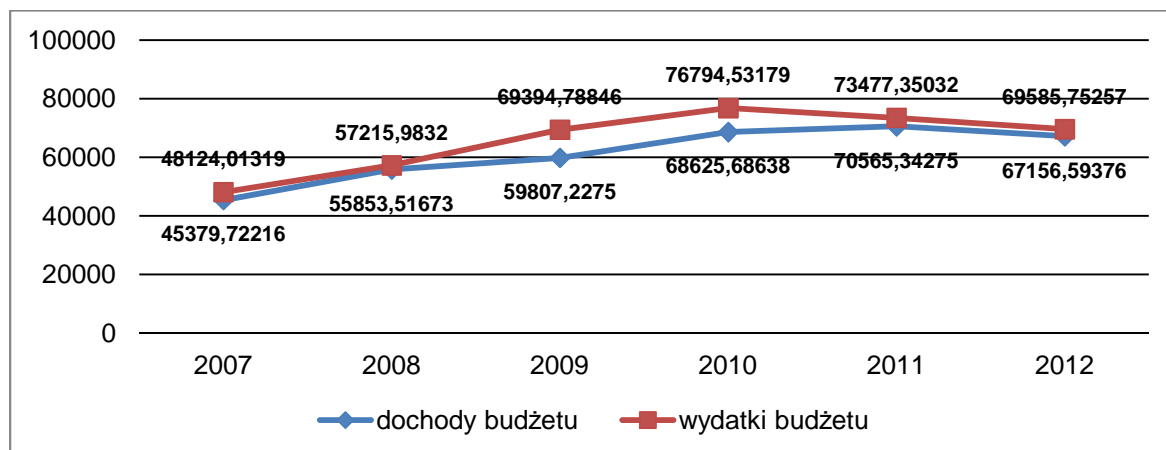
Wśród gmin grupy porównawczej, wydatki na obsługę zadłużenia najbardziej obciążały dochody Gminy Zielonki (2,46%), następnie – Gminy Zabierzów (2,08%). Pozostałe jednostki wykazują wartości omawianego wskaźnika niższe niż średnia dla gmin powiatu krakowskiego (1,63%). Dalsze pogłębianie się niekorzystnych tendencji w obszarze finansów publicznych będzie miało niekorzystny wpływ na zdolność samorządu terytorialnego do prowadzenia polityki rozwoju.

Wykres 25 Poziom zadłużenia (zobowiązania ogółem/dochody ogółem) w Gminie Zabierzów w latach 2007-2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych RIO Kraków

Wykres powyżej pokazuje niekorzystny trend wzrostowy w zadłużenia budżetu Gminy Zabierzów w ciągu ostatnich 6 lat. Od 2008 roku, w którym zobowiązania równały się 34,23% dochodów budżetu Gminy, poziom zadłużenia systematycznie wzrasta, osiągając w 2012 poziom 56,7% dochodów. Przerwanie tej tendencji przy utrzymaniu możliwie korzystnego poziomu wydatków inwestycyjnych, stanowić będzie jedno z istotnych wyzwań.

Wykres 26 Dochody i wydatki budżetu Gminy Zabierzów w latach 2007-2012

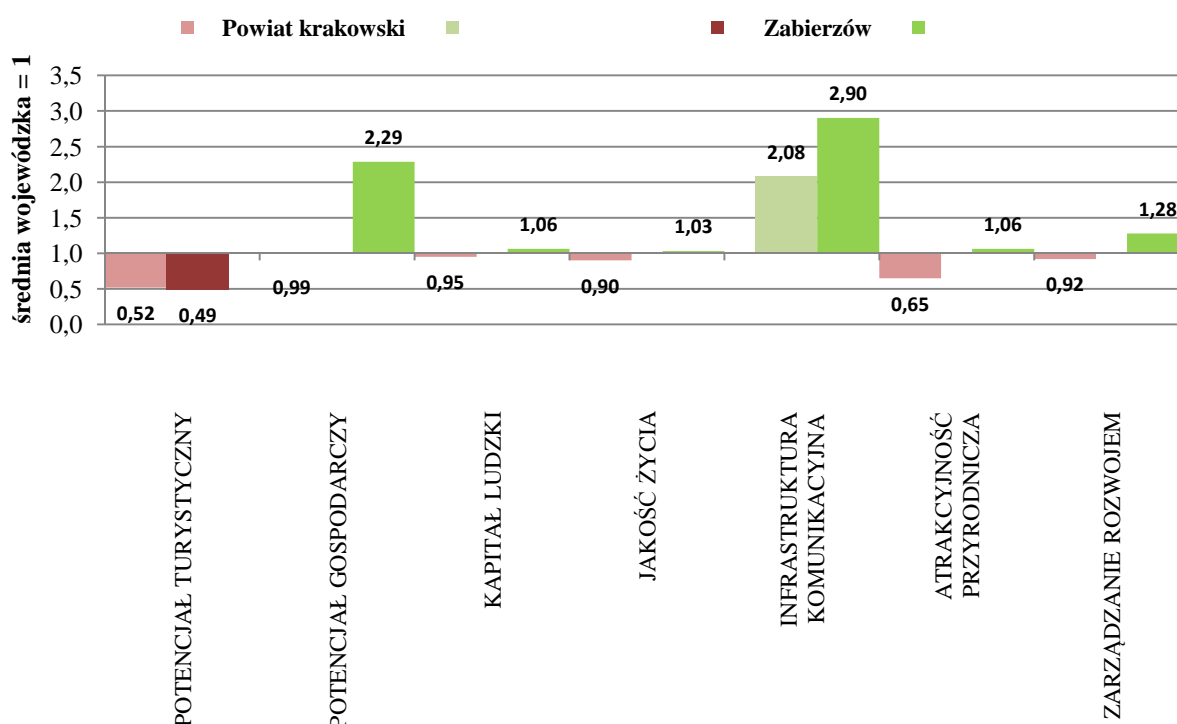
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych RIO Kraków

Jak pokazuje wykres powyżej, Gmina Zabierzów podjęła w ostatnich latach próbę ograniczenia wydatków budżetu – ich wartość spada od 2011 roku. Stabilny wzrost dochodów w analizowanym okresie pozwolił na zmniejszanie się rocznego deficytu budżetowego, co powinno sprzyjać walce z zadłużeniem. W ostatnim roku analizy zaobserwowano spadek wielkości dochodów w stosunku do roku poprzedniego.

Wyniki szczegółowe

Wykresy zbiorcze wyników w aspekcie ogólnym – dla poszczególnych pól badawczych, jak i szczegółowym – uwzględniającym podział na 22 podobszary analizy, tworzone dla poszczególnych gmin, prezentują klarowny obraz stanu zjawisk społeczno-gospodarczych na danym terenie. Utrzymanie stosowanej uprzednio konwencji prowadzenia wyników analizy do relacji ze średnią województwa pozwala na identyfikację mocnych stron jednostek oraz barier ich rozwoju. Włączenie do zestawień wyników dla powiatu krakowskiego pozwala dodatkowo na określenie miejsca danej gminy w podregionie – zdiagnozowania wkładu jej potencjału w sytuację społeczno-gospodarczą danego obszaru, ale także dystansu rozwojowego między gminą a powiatem.

Wykres 27 Zestawienie wskaźników głównych obszarów rozwojowych Gminy Zabierzów i powiatu krakowskiego

Źródło: opracowanie własne

Zestawienie potencjałów Gminy Zabierzów, stanowiących wynik porównania z innymi gminami powiatu krakowskiego i średnią dla województwa małopolskiego, dowodzi jej ogólnie korzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej. Przewagę konkurencyjną Gminy można zaobserwować na blisko wszystkich polach badania. Atutami Gminy Zabierzów są przede wszystkim rozwinięta infrastruktura komunikacyjna oraz silny potencjał gospodarczy.

Zaawansowany **rozwój gospodarczy** to rezultat pozytywnych uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych Gminy Zabierzów. Ważnym elementem rzeczywistości gospodarczej Gminy jest włączenie części jej terytorium w Krakowską Specjalną Strefę Ekonomiczną, co gwarantuje szereg pozytywnych bodźców dla rozwoju przedsiębiorczości (ulgi podatkowe, profesjonalna infrastruktura dla biznesu, korzystne efekty bliskości innych podmiotów gospodarczych itp.). Nie bez znaczenia jest także umiejscowienie na terenie Gminy międzynarodowego portu lotniczego Kraków-Balice. W strukturze

gospodarki, którą zdiagnozowano jako korzystną, szczególną rolę odgrywają duże przedsiębiorstwa, także o znaczeniu międzynarodowym. Ich działalność jest ważnym elementem, zapewniającym stabilną sytuację na lokalnym rynku pracy. Obrany dla potrzeb analiz wskaźnik innowacyjności pozwala określić Gminę Zabierzów jako ważny ośrodek rozwoju nowych technologii.

Turystyka, która została wyodrębniona jako specyficzny dział gospodarki i znacząca determinanta rozwoju gmin województwa małopolskiego, to jedyny obszar analizy, w którym Gmina Zabierzów notuje wyniki odbiegające *in minus* od poziomu wyznaczonego przez przeciętną dla województwa. Jest to wynikiem sprzężenia relatywnie słabej bazy turystycznej w gminie ze ogromnym potencjałem Krakowa w tym zakresie. Postrzeganie Gminy Zabierzów jako ośrodka biznesu, przedsiębiorczości i innowacji powinno iść w parze z wizerunkiem gminy aktywnej, rekreacyjnej.

Elementem przyciągającym zwiedzających do Gminy Zabierzów jest **atrakcyjność przyrodnicza** tego terenu. Te walory zdecydowały o objęciu znacznego obszaru Gminy ochroną prawną: włączeniu do parków krajobrazowych (Dolinki Krakowskie, Tenczyński Park Krajobrazowy), utworzeniu rezerwatów przyrody (Dolina Kluczwody, Wąwoz Bolechowski i Skała Kmity) oraz ustanowieniu licznych pomników przyrody. Bogactwo przyrodnicze Gminy Zabierzów obliuguje do należytego jego zabezpieczenia przez infrastrukturę służącą ochronie środowiska i promowanie postaw ekologicznych. Jak do tej pory wskaźniki opisujące troskę o środowisko w Gminie Zabierzów nie były dostatecznie satysfakcjonujące, do czego przyczynia się w znacznym stopniu wzmożona aktywność gospodarcza. Połączenie wysokiego potencjału gospodarczego z interesującymi walorami przyrodniczymi można uznać za wyjątkowy atut, będący jednocześnie poważnym wyzwaniem w zapewnieniu równowagi między tymi dwoma elementami rzeczywistości społeczno-gospodarczej Gminy.

Ważnym uwarunkowaniem korzystnych tendencji w Gminie Zabierzów jest dobry poziom **dostępności komunikacyjnej**. Miejscowości Gminy usytuowane są w sieci ważnych traktów komunikacyjnych, wśród których można wymienić autostradę A4, drogę krajową nr 79 i drogę wojewódzką nr 774. Mieszkańcy Gminy mają także zapewniony bezpośredni dostęp do transportu kolejowego, gwarantowany przez linię kolejową z Krakowa na Śląsk. Wyrazem świadomości, jak istotną determinantą rozwoju tego terenu jest dostępność komunikacyjna, było utworzenie przez prywatnego inwestora stacji kolejowej przy Kraków Business Park. Pozostaje do rozwiązania problem przepustowości głównych arterii łączących Gminę z Krakowem. Inwestycje te niestety leżą poza kompetencjami Gminy. Poziom infrastruktury teleinformatycznej kształtuje się na podobnie wysokim poziomie, umożliwiając niemal wszystkim mieszkańcom Gminy dostęp do szerokopasmowego Internetu.

Poziom **jakości życia**, mierzony stanem i dostępnością do podstawowych usług, na ogół zapewnianych przez sektor publiczny (ochrona zdrowia, edukacja, gospodarka komunalna, infrastruktura wsparcia społecznego), w Gminie Zabierzów, jak i w powiecie krakowskim oscyluje wokół poziomu wyznaczonego przez przeciętną dla województwa. Poszczególne składowe tego obszaru kształtują się jednak nieco odmiennie. Przede wszystkim skala pomocy socjalnej w Gminie Zabierzów jest zdecydowanie mniejsza niż w ogóle województwa. Można by rzec, że marginalny odsetek mieszkańców jest objęty pomocą ze strony sektora publicznego, co można uznać za pochodną ogólnie korzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej. Na komfort życia w Gminie Zabierzów pozytywnie wpływa także dobry stan gospodarki komunalnej (dostępność do sieci podstawowych mediów, stan gospodarki mieszkaniowej) i jakość edukacji (komputeryzacja szkół, ich

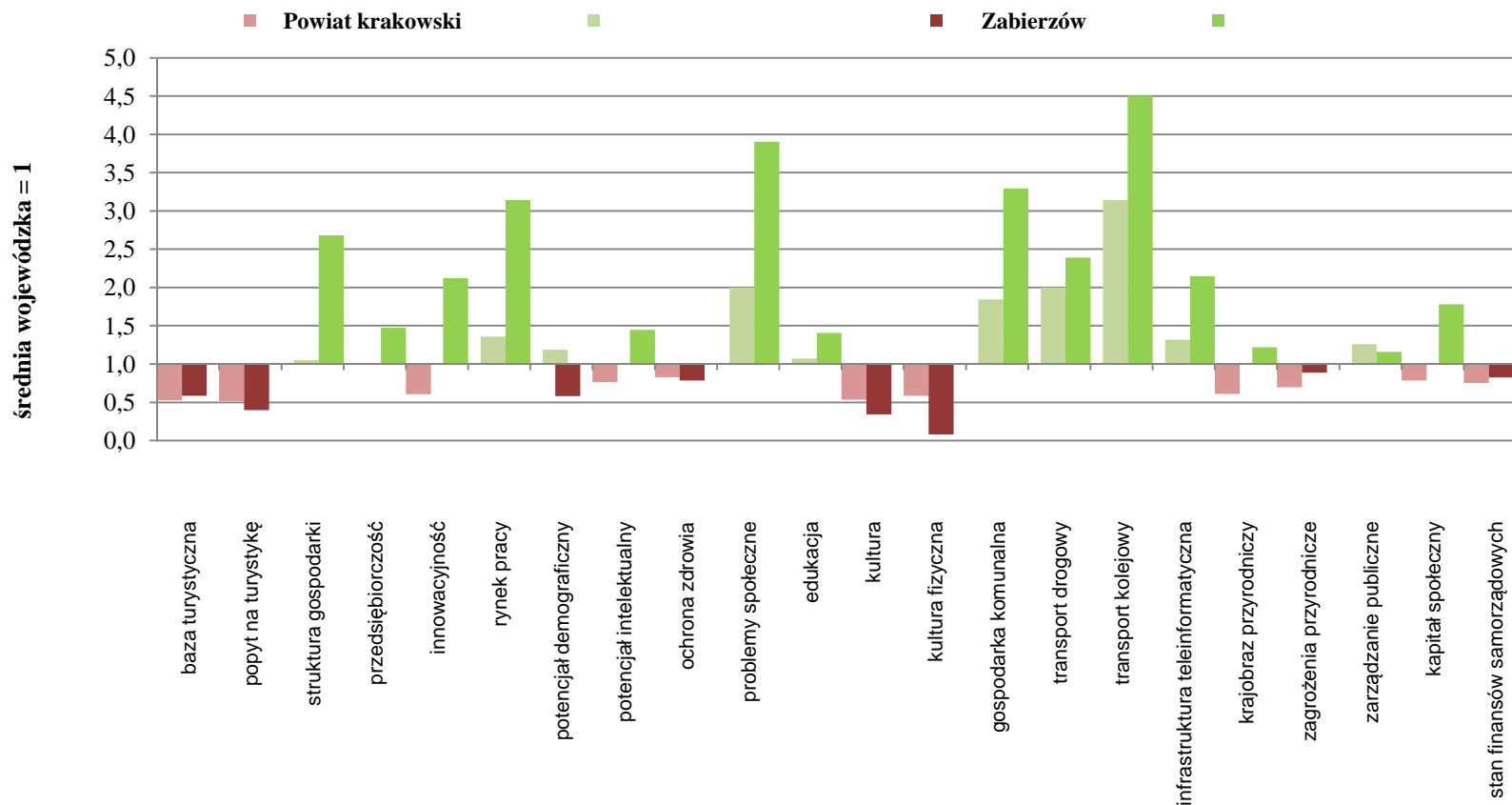
dobrze wyniki na tle całego kraju, objęcie znacznego odsetka dzieci wychowaniem przedszkolnym). Relacja wielkości podaży usług opieki zdrowotnej do popytu na nie jest w Gminie mniej korzystna niż w ogóle województwa małopolskiego. Ponadto pewnych bodźców wymaga sfera kultury, także kultury fizycznej. Oczekiwać tu można skuteczniejszych kroków w kierunku inicjowania i wspomagania przedsięwzięć kulturalnych i sportowych.

Poziom **kapitału ludzkiego**, badany w dwóch płaszczyznach (potencjał demograficzny, obejmujący m.in. analizę struktury ludności i tendencji w procesach demograficznych oraz potencjał intelektualny, mierzony m.in. poziomem wykształcenia ludności oraz wynikami uczniów szkół), w Gminie Zabierzów i powiecie krakowskim oscyluje wokół poziomu wyznaczonego przez średnią dla województwa. Jest on w znacznym stopniu pochodną analizowanych wcześniej potencjałów. Wartość wskaźnika kapitału ludzkiego w wymiarze jakościowym wynika ze zdiagnozowanej sprawności szkół w kształceniu na wysokim poziomie. Z kolei ukształtowanie procesów demograficznych można uznać za pośredni miernik poziomu warunków życia i gospodarowania. Gmina Zabierzów – jak pozostałe gminy powiatu krakowskiego, charakteryzuje się wysokim dodatnim saldem migracji. Na usytuowanie potencjału demograficznego Gminy Zabierzów poniżej poziomu wyznaczonego przez województwo wpływa fakt niezwykle wysokich wartości salda migracji innych gmin grupy porównawczej, a także utrzymujący się ujemny przyrost naturalny.

Obszar **zarządzania rozwojem** to kolejna mocna strona Gminy Zabierzów. Na wynik w tym obszarze w znacznym stopniu ma wpływ wyróżniający poziom kapitału społecznego, ogniskujący się w silnej partycypacji społecznej przez udział w wyborach i działalność w organizacjach pozarządowych. Doświadczenie nabrane w ubieganiu się o środki unijne owocuje dużym stopniem korzystania z takiego źródła finansowania przedsięwzięć, co buduje wysoką wartość wskaźnika zarządzania publicznego. Barię rozwoju w długim okresie może okazać się stan finansów publicznych, którego głównym mankamentem jest wysoki poziom zadłużenia. Gmina broni się jednak wysokim wskaźnikiem samofinansowania inwestycji. Dyscyplina w zakresie gospodarowania finansami publicznymi jest ważnym elementem, warunkującym długookresową zdolność sektora publicznego do inicjowania i wspomagania rozwoju.

FRDL Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji

Wykres 28 Zestawienie szczegółowych wskaźników podobszarów rozwojowych dla Gminy Zabierzów i powiatu krakowskiego

Źródło: opracowanie własne